

Szerkesztőség, kiadó-
hivatal és nyomda
Cluj-Kolozsvár, Str. Baron
L. Pop. — Brassai-utca 10

UJ KELET

ISZIDO-POLITIKAI NAPILAP

1071
2211

Lejár

Hermann Goldschmidt ur

Wien

I. Wolfzelle 11

Félévre ..... 220 lei
Negyedévre ..... 120 lei
Egy hónapra ..... 40 lei
Egy szám ára pályaudvaron
..... 2 le

A kéziratok kizárólag a
szerkesztőségnek címez-
nek. — Kéziratokat nem
vissza és nem őríz-
hetünk meg

V. évfolyam, 132. szám

Cluj (Kolozsvár) 5682. Szivan 25.

1922. június 21. Szerda

Tisztulás

A minden jóérzésű vallásos zsidót
fölbátorító kolozsvári itéletről egy
tekintélyes ortodox egyéniség véle-
ményét tesszük itt közzé. A hozzá-
szóló inkább tények felsorakoztatásá-
val, a fejlődés logikus egymásba-
kapcsolásával világít rá az itéletre,
semmint érzelmi momentumokkal.
Az itéletnek így kellett jönnie. Az
igazság kibontakozásának procedu-
rájában erre a tisztulásra szükség
volt, mert csakis így válhat szem-
meláthatóvá, csak így kerülhet nap-
fényre minden háttülig szándék
és minden alakoskodás, amely ellen
szembe kell szögeződnie most már
az igazságnak. Ime a hozzászólás:

Aki nyitott szemekkel nézte az
utolsó évek országrészi zsidó meg-
mozdulásait, azt nem lepheti meg a
választott bíróságnak a nevetségese-
sége sérelmes itélete. Emlékezzünk
vissza a két évvel ezelőtt megtartott
nagyváradi ortodox konferenciára.
Milyen célból hívták azt akkoriban
össze? Kimondottan azért, hogy az
ortodox tradíciókat — mint a régi
Magyarországon 1868-ban — a neológ
törékvések ellen megvédjék és hit-
községi intézményekkel istápolják.
Tisztára ezért és nem másért. A
jóhiszeműek pillanatig nem kétel-
kedtek, hogy Erdély két nagy
hitközségének, Várad és Kolozsvár
közéleti embereit más szándék is
vezesse ebben a kérdésben.

A konferenciát tudvalevőleg egy
rabbinátusi ankét előzte meg Désen.
Itt a konferencia előzményét tárgyal-
ták és ennek során hangsúlyozottan,
sőt ünnepélyesen jelentették ki, hogy
a nagyváradi alakulás tisztán vallási
jellegű lesz, a neológ törékvések be-
szívárgását gátló bástya-emelés. Az
ortodox iroda az országrész egész
zsidóságát — vallási tagozódásra való
tekintet nélkül — átfogó zsidó nemzeti
szervezet nemcsak hogy nem kívánja
érinteni, sőt annak létét és meg-
szállásulását kívánatosnak tartja.

Ezzel a becsületes és természetes
felfogással indult meg a nagyváradi
alakuló gyűlés. Azt mondták: Le-
gyen meg előbb bevált minta után
vallási szervezetünk, ami utána kö-
vetkezik, a Zsidó Nemzeti Szövet-
ségbe való tömörülés, sokkal könny-
ebben és egyszerűbben megy majd;
egyik testületnek a másikkal való
érintkezése természetesebb és hatha-
tóbb, mint kisebb egységek egyen-
kint való megnyerése.

A meglepetés a jóhiszeműeket —
közöttük elsősorban Fuchs nagyvár-
adi főrabbit — a váradi konferencián
érte. Ugyanazok a rabbik, akiknek
Désen egyetlen megjegyzésük sem
volt az erdélyi és kapcsoló részek
zsidóságának nemzeti alapon meg-
szervezendő egybefoglalása ellen,
ugyanazok kiátkozással és a lelki
terror legféltelenebb eszközeivel borí-
tották föl a megállapodást. Kolozsvár
és Nagyváradi képvisellete még ekkor
sem látott tisztán. Azt hitték, két-
három szélsőséges rabbi ágálása ez,
a többiekről lepatann a megfélemlítés
zápóra. És amikor elhatározták, hogy
egy harmados bizottság lesz hivatva
az erdélyi és a kapcsoló részek zsidó-
ságának ügyét végleg dűlőre vinni,
ugy vélték, hogy itt le fog majd
tompulni az ágálók terrorja és a jó-
zan és a zsidó érzés jut érvényre.
Hibázatni kell a kolozsvári és nagy-
váradi küldötteket ma ismét akkori
gyöngeségüért és mert türték, hogy
port hintsenek a szemükbe. Ime itt

áll az itéletben a túlzott és helyén
nem való jóhiszeműség és opportunitás
gyümölcse. Hiszen a választott bírósá-
g itélete csak látszólag káros, alap-
jában véve nagy jelentősége van az
erdélyi zsidóság és a megszegyénítő
példa révén az országon kívül élő
zsidóság számára is. A hitközségek
ma már belátják, hogy félrevezette-
tek és nem marad más hátra szá-
mukra ezontul, mint nyitlan, határo-
zottan állást foglalni. Csak hogy kár
az elmúlt két esztendőért is, amit
bizony komolyabb, nagyvonalabb
munkával lehetett volna betölteni,
mint ezzel a kicsinyes, minden jobb
erőt felőrölő szemérmelharccal.

Már bontakoznak a különböző
hitközségekben azok a nemzeti erők,
amelyek ellenállhatatlanok, mert a
fejlődés vonalán állanak, mielatt re-
akciós aknamunkáját talán nagyobb
elszántással, de gyöngébb erővel
folytatják azok, akik a gettóban lát-
ják a zsidó ideált. Szerintük zsidó
az, aki elzárkózik a világtól. Szerin-

tük a Tóra és a hagyományok meg-
őrzése el nem képzelhető másképp,
mint középkori falakkal és bástyák-
kal, melyeken túl nem látnak. Nem
gondolják meg, hogy ez semmiké-
pen sem akadályozza az ifjúságot egy
más, szélesebbmétrű, egy szabad és
új világ keresésében. Nem gondol-
koznak azon, hogy ha a zsidó ha-
gyományt és eszményt a kultúrába
beleviszik, ezzel nemcsak a zsidóság-
nak mentjük meg az új generációt,
hanem megmésesítjük magát a kul-
turát is és a Tóra erkölceit, nagy-
jaink bölcsességét, hőseink jellemét
visszük a nemzeti kultúrával az új
zsidó generációba.

Egy tisztulási folyamat szennyes
terméke az itélet. Elszomorító jelen-
ség, de semiképpen sem kétségbeesítő.
Örölnünk kell, hogy végre a maguk
valóságában mutatkoztak bizonyos
visszafelépésre hajlamos elemek, aki-
ket azonban a zsidóság nemzeti előre-
törésében, mint perjét a szélvihar,
el fog söpörni a fejlődés útjából.

Megnyitották a parlamentet

A rendkívüli ülés első ülése. Megtámadták
Sándor József mandátumát, de igazolták. A pénz-
ügyminiszter javaslatát elfogadták

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A parlament rendkívüli ülés-
szakát a szokásos ünnepségek és
formalitások között nyitották meg.
Délelőtt tizenegy órakor a metropolia
Tedeum volt, majd az uralkodó fel-
olvasta a következő trónbeszédet.

A trónbeszéd

Az elmúlt ülés végén a
parlament megszavazta a
kölségvetést s megvan minden
remény ahhoz, hogy annak ered-
ményei meg fognak felelni a vá-
rásoknak. Miután így adóssá-
gunk szelvényeinek beváltása biz-
tosítottnak tekinthető, kötelességünk
továbbmenni és függő külföldi
tartozásainkra gondolni, amelyek
oly súlyosan nehezdednek közhi-
telünkre. Erre a célra kormányom
bizonyos előkészületeket tett s mi-
után ez a munka a törvényhozó
testületek hozzájárulását kívánja,
összehívtuk önöket rendkívüli ülés-
szakra, amelyet ezennel megnyi-
tottunk nyilvánítok.

A kamara

ülését délután három órakor nyitotta
meg Orleanu elnök. Bratianu Vintila
pénzügyminiszter

**három törvényjavaslatot nyújtott
be a külföldi államjegyek kon-
szolidációjára**

vonatkozólag. Az első javaslat az
állami könyvvizetésről szóló törvény
41. szakaszának módosítását tartal-
mazza, mely szerint a pénzügy-
miniszter felhatalmazást nyer, hogy az
államadósságok kamatainak fizetésére
és amortizálására külön számlát nyis-
son. A második törvényjavaslat tar-
talmazza az állam és a Banca
Nationala között kötött megállapo-
dást az államadóssági kamatok fizet-
ésére vonatkozólag, a harmadik ja-
vaslat pedig

**felhatalmazza a kormányt, hogy
a kincstári bonok konszolidációja
végett 35 millió font sterlingig
terjedő kölcsönt, a konszolidáció
költségeire pedig külön két és**

félmillió font sterling kölcsönt
vehessen fel

és külön tartalékalapot létesítsen ebből
az államadósságok szelvényeinek fize-
tésére. A pénzügyminiszter kéri a
sürgősség megszavazását, amit a
kamara ki is mond.

Ezután az időközi választásokon
megválasztott képviselők mandátu-
mait igazolták és pedig Athanasovics
Vladimir zilahi, Adrian Popescu nem-
zetipárti marosvásárhelyi, Th. Florescu
igazságügyminiszter kőhalmi, Anton
Jonescu ilfovi, Jon Jonica zernesti,
Mircea Djuvara szereti, Sándor József
háromszéki, Lepadatu Sándor bihari,
Bocu Sever torontáli mandátumait.

Megtámadják Sándor József mandátumát

A vita során megtámadták Sándor
József mandátumát. A felszólaló az
ugyanasok a Székelyföldön egyhan-
gulag megválasztott liberálpárti ro-
mán képviselő, Iteanu volt.

Iteanu: Követelem, hogy Sándor
József mandátumát utasítsák vissza,
mert Sándor József hívei, hogy jelölt-
jüket győzelmét biztosítsák, ellopták az
urnákat. Az egész választás a ma-
gyarországi választások szellemében
folyt le. Az Emke, amelynek Sándor
József az alelnöke, nemzetellenes
propagandát fejt ki a többi nemzeti-
ségek között. Sándor József és hívei
a választások alatt plakátokat osztog-
attak, amelyekben az a felfogás
jutott kifejezésre, hogy aki Sándor
József ellen szavaz, az a magyar
integritás ellen szavaz.

Ezután nagy figyelem mellett Sán-
dor József emelkedett szólásra és
folyékony román nyelven veri vissza
a támadást.

Sándor: En itt születtem Romániá-
ban és ismerem a viszonyokat Erdély-
ben, ahol negyven éve élek. Az
Emke a magyar uralom idejében is
a magyar kultúrát szolgálta magyar
szellemben és ugyanezt cselekszi
most. Iteanu nem mondott igazat. Hi-
veim irredenta tartalmu plakátokat

nem terjesztettek. A legerélyesebben
tiltakozom e valótlanosságok ellen.
Mint hívó protestáns, esküszöm az
élő Istenre, hogy amit itt az imént
mondottak, szemenszedett rágalom
és rémlátás. Az igazság az, hogy ve-
lem történtek súlyos sérelmek. Így
többek között megtiltották kerüle-
tomben, hogy tíz percnél hosszabb
beszédet tarthassak választóimnak.
Ha működésem tényleg államellenes
lett volna, minden bizonnyal még a
választás előtt letartóztatnak. Az én
híveim nem loptak el urnákat, de az
én szavazataimat igenis ellopták
Gidófalván. Az imént azt a vádat
hangoztatták ellenem, hogy magyar
szellemet vittem bele a választási
küzdőlembé. Ezzel szemben felemlit-
tem azt a közismert tényt, hogy a
magyar választásokon őt miniszter
bukott meg. Oly államban, ahol az
urnákat ellopták, hogy történhetett
volna ez meg? A magyar embernek
sok hibája van, bevallom, de a poli-
tikában nem csal és a választásoknál
nem lop. Iteanu szimmagyar kerület-
ben egyhangulag választották meg.
Román ember létére, hogyan fogad-
hatta el egy magyar kerület mandá-
tumát? És vajjon miért választották
meg?

Iteanu (közbeiktál): Engem azért
választottak meg, mert a szavazó nép
között élek. Ön ellenben székely ke-
rületben választotta meg magát, ho-
lott állandóan Kolozsváron él. Mit
keresett ön a Székelyföldön?

Sándor József: Öseim hamvai
Sepsiszentgyörgyön pihennek. Ne-
kem ezeréves családfám van, összes
öseim erdélyiek voltak. Ez adott jo-
got arra, hogy székely kerület kép-
viselőjévé jelöltessem magam.

Sándor József mandátumát 124
szavazattal 11 ellenében igazolták.
Az eredmény kihirdetésekor minden
oldalról üdvözölték Sándor Józsefet.

A szenátus

Hétfőn délután három óra után
nyitották meg a szenátus ülését. A
trónbeszéd után Bratianu miniszter-
elnök megtartotta beszámolóját a
genuai konferenciáról.

Bratianu miniszterelnök: Genuá-
ban jó képviselete volt Romániának
és a konferencián barátságosan fo-
gadtak bennünket. A konferencia
főtárgya az orosz-német szerződés
volt. A kisebbségi kérdést kikapcsol-
ták a tárgyalás anyagából, mert a
liberális szellem magától értetődőnek
vette, hogy a kisebbségekkel mind-
enütt jól fognak bánni. Az egyes
államok azonban nem tűrhetik,
hogy belügyeikbe más ország bele-
avatkozzék.

Módosítják az erdélyi agrárreformot

Bratianu expozéja után Constan-
tinescu földművelésügyi miniszter
előterjesztette az erdélyi agrártörvény
módosításáról szóló törvényjavaslatot.
A szükségessé vált változások első-
sorban a földreform végrehajtásának
finanszírozására vonatkoznak. Az ag-
rárreform pénzügyi műveleteinek le-
bonyolításával a Cassa de Depuzi-
turi-t fogják megbízni. A többi mó-
dosítás teljesen formai természetű.
Főleg technikai változásokról van
szó, amelyek az agrárreform könny-
ebb és gyorsabb végrehajtását
célozzák.

A törvényjavaslatot a szekcióknak
utalták át, majd hosszas vita fejlő-
dött ki, amelyben egyes képviselők
hevesen tiltakoztak az ellen, hogy
ilyen fontos javaslatot elfogadásra
terjesztenek elő, anélkül, hogy azt a

Carlassen.
avillonjában.
1277
bächer
mand 31.
ett palac-
poharak,
s fali
pák
ndelhetők
rek
A. Viteazul
tel. 9-54,
n-detail I
ötelepen
ban áthe-
ndéglömet
tam. Pon-
ett szép
tők.
on
zerárugyar
nophon
ca) — 13.
e Cluj.
kereshetés
ndennemű
üstöt
szerárukat
rillians
tásokat
at
em.
forasztó,
huzalok.
részére.
Szatmár
ontenyvet,
trágyát,
ukenöcsöt,
stb.
és vizes
és olvasz-

szanátorok előzetesen megismerhették volna. A javaslatot a szenátus elfogadta.

Az ülés este hat órakor ért véget. A következő ülés napirendjét kedd délután három órára tűzték ki.

Meghosszabbítják az ülésszakot?

Bukarest, június 21. A „Lupta“ szerint a parlament háromnapos ülés szakának meghosszabbítását igen valószínűnek tartják. Más hírek szerint az előterjesztendő törvényjavaslatokat hétfőn és kedden letárgyalják és elfogadják és így a parlamentet kedd este bezárják. Ezen esetben a többség szerdán tanácskozássra gyűl össze és meghallgatja az alkotmányreform javaslatának előkészítésével megbízott bizottság jelentését.

A zsidók Délafrikában

Semarja Lewin nyilatkozik délafrikai utjáról

London, június 2. Dr. Semarja Lewin most tért vissza Délafrikából, ahol öt hónapig Keren Hajjeszód-körúton volt és a délafrikai zsidóságról szerzett benyomásait az alábbiakban ismerte fel:

Délafrikában, ezen az óriási területen mindössze körülbelül 45 ezer zsidó él. A zsidóság túlnyomó részben a városokat lakja és nagyobb hiúközségeket csak Transzvalban és a Fokföldön találhatni. Délafrika zsidóságának majdnem 90 százaléka oroszországi, illetve litvániai származású, az angliai és németországi eredetű zsidók száma alig néhány ezer. Itt is ugyanazokat a jelenségeket lehet megfigyelni, mint Amerikában. A zsidóság keleteurópai elemei még magokban hordják egy boldogabb zsidó élet álmát és hiszik, hogy az valóra fog válni, de a többiek majdnem kivétel nélkül teljesen érzéketlenek a nemzeti újjászületés hivatására. Mig például Németországban az utóbbi harminc esztendőben a zsidó öntudat hihetetlen forradalmat ment át és az ifjúságot egyre közelebb hozza a zsidósághoz, addig Délafrikában a németországi zsidókat ez a jelenség teljesen érintetlenül hagyta. Ők ugyanazon az állásponton maradtak, amelyen bevándorlásunkkor, 40-50 évvel ezelőtt voltak és azóta mindössze csak az a változás történt, hogy felfogásuk vesztett a szinéből és élettelenebb lett. Ezzel szemben a keleteurópai származású zsidók Délafrikában még mindig zsidó nemzeti érzületűek, a cionista eszmét a maga lényegében fogják fel és örömmel hajlandók abban aktív részt venni.

A délafrikai zsidó ifjúságnak is valószínűleg nagy része van abban, hogy Délafrika ma egységes ország, amelynek felépítésében különféle elemek és társadalmi osztályok vesznek részt. Saját szemük előtt élő példa ez, hogy aránylag rövid idő alatt mint változhat át egy kietlen pusztaság virágzó országgá és minthogy ebben a felvirágoztatásban ők is résztvettek, megtanultak bizni a saját erejükben. Délafrika fehérbőrű lakosságának még nincsen erősen kifejlődött saját kulturája és így a zsidó ifjúságnak nincs meg az asszimilációhoz vezető objektuma.

Noha én a Keren Hajjeszód érdekében jártam Délafrikában, sértésnek tekinteném mégis az oltani zsidóságra, ha csupán üzleti ügyben mentem volna Délafrikába anélkül, hogy mint testvér a testvérhez is szóltam volna hozzájuk. A zsidó nép emez ágának, amely elszakadt a törzestől és messze tengereken tútra vetődött, azt a tudatot vittem magammal, hogy nem égről szálltak ők. Beszéltem nekik a zsidó országról és javak nagyszerűségéről, amely népünk valamennyi részét minden időben összekapcsolta és megkísérelte, hogy megmozdulásra bírja a zsidóságban rejlő örökkévalóságot, amelynek mindnyájan egyformán részesei vagyunk. Mert aki a zsidóság értékét önmagában kiéli, aki tudja, hogy az elevenen él benne s fenn kell azt tartania magában, az minden további nélkül megérti azt is, hogy a zsidó értékek ápolása anyagi

áldozatokat szükségel. És én azt hiszem, hogy Délafrika zsidósága megértett engem.

Az anyagi eredményekkel is meg lehet elégedve a Cionista Világszervezet. Ha figyelembe vesszük a délafrikai zsidó lakosság lélekszámát, akkor követendő példának nevezhetjük, hogy ez a kis csoport évi százezer font sterling hozzájárulást vállalt a Keren Hajjeszódhoz. És ugyanabban az időben, ugyanazok az emberek, akik a

A kocka el van vetve...

- Herzl naplójából -

Az Uj Kelet eddig két részletet közölt Theodor Herzl naplójából. Mind a két részletet a napok azt írja le, melyekben a politikai cionizmus és a Lundenstad gondolata Herzl agyában megfogalmazott. A mostan közölt rész, Herzl alapvető munkájának a Judentaunak megjelenése utáni napok történetét jegyzi föl és már előre veti azoknak a nagy küzdelmeknek árnyékát, melyeket Herzlnek végig kellett küzdeni a későbbi időkben.

(Utánnyomás tilos. Copyright 1922. by Jüdischer Verlag, Berlin.)

1896 február 14.

Izgatott napok, telve szívdobogással és a lélegzet elfuvaldásával.

Ma beszéltem Ludassyyval. (Egykoru, jónévű bécsi újságíró és balletrista.) A „Wiener Allgemeine Zeitung“ fogja megírni a sort. (A „Judenstaat“ bírálatában.) Negyed-órás beszélgetés után már megértett engem. Azt kérdezte: baráti vagy kritikai szempontból ismeretesem? Az utóbbi esetben talán megperzselt-hetnék.

Azt válaszoltam: Aki üt, azt visszasaütöm. Keményen fogok verekedni. De akik velem jönnek, azokból mind histeriái nevezetességű egyéniségek lesznek.

Azt felelte: „Veled megyek“.

*

Este megérkezett az ötszáz példányom. Mikor a köteg könyvet becépitem a szobámba, erős lelki meg-rázkódástá évt rajtam ért. Ez a köteg nyomtatvány szemléltetőjel-képei változást mutat. Talán most dől el egész életem horváfordulása.

Aztán a szerkesztőségbe mentem. Ezembe jutott az a halászméber, aki az altausei vizen azt mondta nekem: „az a legesudálatraméitöbb, ha valaki sohasem csügged el“.

*

Megint beszéltem Ludassyyval. Már elkanyarodik. Meggondolta a dolgot. Neki „ugy kell írni, ahogyan az olvasói megkívánják“. És „egészen más az, amit egy tárcsíró mond és más, amit egy vezércikk ír“.

Mikor azt válaszoltam, hogy hitem szerint a nagy tömeg az én nézetemen lesz, azt mondta: „bevezetni még mindig ráérek akkor is“.

Igy is jó.

Aztán Szepsz-nél (ugyancsak Herzl bécsi kollégája) voltam. Ez ugylátszik megérti a dolgot, de ő neki is csak ag-gályai vannak. „Egy újságnak nem szabad eredetinek lenni“ — mondotta. „Az újságok nem propagálhatnak új gondolatot.“

Meg akarja még gondolni a dolgot. Közben a könyvem már megjelent a könyvpiacon. Részemre a kocka el van vetve.

Február 15.

Most már csak jó apám az egyetlen támaszom. A kikkal a dolgot eddig megtanúsokotam, óvatosan tartózkodnak, leülkednek és várnak. Csak a jó öreget érzem magam mellett. Keményen áll, mint egy jegenye.

Oppenheim tegnap este vicceket csinált a szerkesztőségben. Be akarja köttetni a könyvemet. „Ha mesuge vagy, köztetted be magad“ — mondta, mikor kérésére egy példányt adtam neki.

Minderre készen kell lennem. A magasabbrendű suszterkölykek utánam fognak szaladni. Ce akinek harminc év

Keren Hajjeszód érdekében dolgoztak, megalakították a „South African Palestine Enterprise Company“-t százezer font alaptőkével.

Semarja Lewin elmondotta még, hogy ez az új vállalat már bejegyzett cég; alaptőkéjének a felét befizették, a részvények többi részét érvégre váltják ki. Ebből nyilvánvaló, milyen alaptalan az a vád, hogy a Keren Hajjeszód akciói megbénítja a magánvállalkozásokat.

mulva igazas lesz, azt az első tizenégy napon örölnök kell tartani.

Tegnap már, állítólag, a börzén is rokat beszéltek a könyvről. A hangulat, ugylátszik, ellenséges volt velem szemben.

február 18.

Ha ma a szerkesztőségben nem történik valami különösebb, akkor a következő levélet fogom írni Badenhez. (Átkori osztrák miniszterelnök.)

Kegyelmes Uram!

Mikor először volt szerencsém kegyelmeződnél fogadatlásban részeseüni, vittem magamnak a feltűnő bátorságot, hogy beszélgetésünket az aktuális napi politikára tereljem.

Ez — október végén — a Lueger kérdés volt. Észrevettem kegyelmességed meütközését, mikor azt mondtam: ha nem erősíti meg őt, akkor megauveli az egész zsidógyűlöletet.

Az ok, amiért ezt mondtam, az a könyv volt, amelyet ezennel van szerencsém kegyelmezőgednek ányújtani és amely akkor már készen volt. Azt akartam, hogy egy kicsiny és közeli időre esedékes proficiával emlékeztetésbe vessen megam, hogy a rákövetkező napon államiratomat figyelemmel olvassa végig.

Ez az irat valószínűleg bizonyos mozzalmat fog előidézni: nevelést, hibabálást, jajgatást, szitkozódásokat, félreértéseket, ostobaságokat, konokságokat.

Mindezrel teljes nyugalommal néz-zek szembe.

De szeretném, kegyelmes ur, ha az én államiratomat, mely ön részére nagy praktikus érdekkel bír, — ön átolvassa, még mielőtt a sivar diszkussziók el-torzulják. Hogy ön, a saját elfogulatlan szemével olvassa keresztül. Akkor majd észre fogja venni, hogy sok olyan dolgot csak futólag érintettem, melyek-nek fölülte nagy fontosságuk van. — (A levél itt megszakad.)

Február 18-án, este.

Díiben meglátogattam a szerkesztőségben Feilbogen egyetemi magán-tanár, azt mondta, hogy beszélnie kell velem a könyvem ügyében. „Ez a könyv a legjelentékenyebb alkotás, melyet a cionista irodalom eddig ki-termelt magából“ stb. stb.

Délután a lakásomon látogattott meg és azzal a kérdéssel kezdte meg a beszélgetést, hogy komolyan gondoltam-e azt, amit a könyvemben írtam és hogy nem irónikus beállítá-s-e a cionizmusnak.

Meg voltam botránkozva ettől a kérdéstől és azt feleltem: Ilyen alkibiadesi tréfákra én már öreg vagyok.

Ezután órahosszat szaglászott, piszkált és okvetetlenkedett.

Mindez annyira lehangolt, hogy a Badenihez intézett levelét nem tudtam tovább írni és egyáltalában nem volt már kedvem semmire.

Este azonban azt hallottam a szerkesztőségben, hogy a „Deutsche Zeitung“ (antiszemita) holaap vezércikkben foglalkozik a könyvemmel. Valószínűleg gyalázkodei fog. Mindenesetre fontos az állásfoglalás szempontjából, melyet a többi lapok kénytelenek lesznek vele szemben elfogadni.

Most aztán megint kedvem van Badenhez írni.

(A Badenihez írt levél folytatása.)

Minden államnak joga van a maga zsidójára, — mi történjék ezzel a jogalvvel? A sok delikátpolitikai kérdések egyike ez, melyeket könyvemben alig-alig érintettem. Ke-gyelmezőgednek kész vagyok e pon-tok és minden más felől egészen tizetes és talán kielégítő felvilágo-sításokat adni.

Ugy gondolom, hogy a zsidó állam egy világszükséglet és épen azért létre is fog jönni.

Aki elsőnek kiáltja ki ezt világgá, az után rohögve szaladnak a suszter-legények és vannak magasabbrendű suszterlegények is. De a tömeg fel-figyel, tudni nevet is és minden-estetre nem ért meg mindjárt a dol-got. És a tömeghez hozzátartozik a sajtónak egyrésze is, mely naközön-ség hangjaira figyel és engedni ma-gát vezetetni ahelyett, hogy ve-zessen.

Ezek az Ön szavai, kegyelmes ur! A „Deutsche Zeitung“ mai ve-zércikke erősen naiv és sajátmagát cáfolja meg. A vezércikk írója egy-szeriben nem értette meg a könyve-met, mert nem érti a modern élet alapfeltételeit. Amit én javasoltam, az valójában csak szabályozása a zsidókérdésnek, semmiesetre se azon-ban, hogy minden zsidó vándoroljon ki. Legkevésbé sem szárazzhatik ebből az antiszemita országok gaz-dasági együségülése.

Azon az ajtón keresztül azonban, melyet én a szegény zsidók részére feltárni igyekeztem, egy az eszmét valójában felfogó keresztény állam-ferfiu a világtörténetbe fog belépni. Hogy ezzel pillanatnyi közvetlen po-litikai érdekek is kapcsolatban vannak, azt nem is kívánom külön hangor-tatni.

Ha kegyelmezőged kívánja, hogy ezekkel a könyvemben elhallgatott gondolatmenetekkel megismertessem, akkor kérem, rendeljen engem titkos audienciára, talán valamelyik estéli órán.

En tőlem senkise fog megtudni semmit a mi beszélgetésünkről. Ki-váló ústetel-tel kegyelmezőgednek csúnta hiva, dr. Theodor Herzl.

(A levél február 19-én elküldetett.)

Megjelent!

És a meggörbedt kiegyenesedik,

egy ember, névszerint

Menasse Chajim története,

aki

Buczacz szent községből való (épitse fel városunkat a Leghatalmasabb, Amen) aki vagonját elvesztette és a szegénység (óvjon meg bennünket az Irgalmas) eltérítette az Úr utjáról és szepült ejtett Izraelen és szidalmazták és el-taszították és hajszolták és mégse zavarta mások életét és nevét és em-lékezetét megőrizték, mint azt ez a könyv részletesen elmondja. És róla és a hozzája hasonlókról beszél az Irás: „És azután levezékelték büneiket“, és mondja a Rasi (áldásos emléke): „Levezékelték büneiket szenvedéseikkel.“

Ezt pedig szerzette és feljegyezte

S. J. Agnon

és magyar nyelvre írta Sas László. Kijadja a Kadima Clujon a Teremtés 5682 esztendejében.

Megrendelhető az Uj Kelet könyv-osztályánál. — Ara 30 lei. Az Uj Kelet előfizetői 25 leiért kapják!

Középiskolával rendelkező, vidéki városban jól jövedelmező vállalkozás

300.000 leivel társ kerestetik

Komoly érdeklődők a címet meg-tudhatják Hajnal-Áruházban Cluj.

Arad

A Zsidó... zőbbi ottaság... tartott... A tanácsko-mani Sám-ter Vilmos vásárhely), ujár), Kle Klein Mór Polik Laj Mór (Sztá- lozváriak Márk (Ta Glasner M Miksa, dr. Jósóf, Lás- de Weisz Fischer Ti Köszöntött alapzabály... zásossal a nyilvánított

Ferencz... kár... tartott... Sajódlj, h kezdheti... lekvó mun- ményt mut- amelyre a készültünk... tervezettség... nagy kiállítás... akiknek las- lett volna... elváratain... ahogy azt... Elul hónap... renciára ült... rencia lesz... ebbe a tesp- vagunk.

Dr. Weis... a helyzet... honlasi foly- Késztelen... vetség úgyz- a fogok so- leaság, de... hogy nem h... szervezett va- négy éve ál- sziónk van... akik nem ta... A Szövetség... vezetnek, a... ményezés ki- szes erők ko- het elvárni... az ő vállal- teher. Mi s... kis intézőb... megfelelően... annak, hogy... működhetett... miatt meffe... az elkedveit... kelgyűjtés... az ellenkező... ken. Uj emb... zetek ma s...

Dr. Erdé... Kolozsváron... dezi, miért... Mizraehi. U... állanak elő... akciókat kit...

Dr. Klein... kisintézőbiz... a szemrehá... sem a pessz... felfogást, a... utján e'óra.

Dr. Stern... vezési munk... teleniti. Kiv... közgazdasági... Szövetség és... össze a zsidó...

Klein Mór... kivetett össz... lyesen és ok... rekkal szem... Ezután a... idejének és... tása kerül so...

gyorsan... szorososan

Aradon lesz a cionista konferencia

A Szövetség nagytiszviselői gyűlése

- Az Uj Kelet tudósítójától.

A Zsidó Nemzeti Szövetség nagytiszviselői gyűlése tegnap délután tanácskozást tartott a Szövetség helyiségében. A tanácskozáson megjelentek: Altman Sámuel (Nagyvárad), dr. Bretter Vilmos, dr. Erdélyi Emil (Marosvásárhely), Brauu Simoa (Szamosújvár), Kleia Jakab (Bánffyvárad), Kleia Mózes (Zsibó), Dax Mór (Dés), Polik Lajos (Margitta) és dr. Stern Mór (Szatmár) vidéki tagok. A kolozsváriak közül megjelentek Antal Márk (Tarbu), Guttman Péterné, Glasner Móse ny. főrabbi, dr. Klein Miksa, dr. Krámer Armin, dr. Fischer József, Láb Odón, Noszin Mária és dr. Weissburg Chaim. Az ülést dr. Fischer Tivadar elnök nyitotta meg. Készítette a vidéki tagokat és az elnökséget megillető pontjára hivatkozással az ülést határozatképesnek nyilvánította.

Ferencz Mendel, a Szövetség főtitkára tartotta meg ezután beszámolóját. Sajnálija, hogy nem pozitívumokkal számolhat. Az utolsó félév kevés eredményt mutat fel. A Palesztina munka, amelyre a konferencia után erősen készültünk, nem fejlődik. Folytonos tervekkel, ígéretekkel, jövőre valószínű kiállítások foglalkoztatták azokat, akiknek lassú, de szívós munkát kellett volna teljesíteniük. A vidéken elbarátaink nem dolgoztak úgy, ahogy azt a konferencián beígérték. Elul hónapjában országos konferenciára ülünk össze és az a konferencia lesz hivatva új életet oltani ebbe a tevedésbe, amelyben most vagyunk.

Dr. Weissburg Chaim kifejti, hogy a helyzet nem rózsás ugyan, de bizonyos folyamatok szórakoztatóak lehetnek. Késztelenül kritikára szorít a Szövetség ügyeinek, különösen pedig a tagok sorában érezhető részvétlenség, de gondolnunk kell arra, hogy nem harminc év óta működő szervezet vagyunk, hanem mindössze négy éve állunk fenn. Nekünk misszió van megadni mindazokat, akik nem tartoznak még táborunkba. A Szövetség legyen a szíve a szervezetnek, ahonnan minden kezdeményezés kiindul és ahová az összes erő koncentrálna. Nem lehet elvárni néhány embertől, hogy az ő vállalkozásukra sulyosodjon minden teher. Mi az oka annak, hogy a kis intézőbizottság sem működik megfelelően? Nagy része van ebben annak, hogy a központi iroda nem működhetett sok gátló momentum miatt megfelelően. Nem igaz, hogy az elkövetlenedés általános. A sérelmeit alkalmával ennek éppen az ellenkezőjét tapasztaltam a vidéken. Új emberek, új zsidórétegek fizetnek ma élel.

Dr. Erdélyi Emil kárhóztatja, hogy Kolozsváron nincs helyesopori. Kérdés, miért nem szervezkedett a Mizrahi. Újabb és újabb akciókkal kell elmozdítani, ahelyett, hogy a régi akciókat kimélyítjük.

Dr. Klein Miksa a megtámadott kisintézőbizottság nevében tiltakozik a szemrehányások ellen. Nem osztja sem a pesszimizistát, sem az optimistát felfogást, a mozgalom halad a maga útján előre.

Dr. Stern Mór a Szövetség beszerzési munkájának módszereit helyteleníti. Kívánatosnak tartja, hogy közigazgatási munkát fejtessen ki a Szövetség és ezen a téren is vonja össze a zsidó erőket.

Klein Mózes lehetségesnek tartja a kiretett összegek behajtását, ha erélyesen és okosan járnak el az embereikkel szemben.

Ezután az országos konferencia idejének és székhelyének megállapítása kerül sorra. Az elnök bejelenti,

hogy a kisintézőbizottság az ez év országos konferencia helyéül Aradot javasolta augusztus 28. és 30. ika közötti időpontban.

Dr. Weissburg Chaim felveti a kérdést, vajjon ezidén ne csökkentsük-e a delegátusok számát. E felfogással szemben dr. Klein Miksa hosszabban indokolja a régi delegátusi rendszert fentartását. A döntést a kis intézőbizottságra bízik.

A zsidó iskolák nyelvkérdése

tárgyalásánál elnök ismerteti az ügy előzményeit. Eljárt - úgy mond - a közoktatásiügyi miniszterium vezérigazgatójánál, Popa Lizeanucul és hosszabban tanácskozott vele a kérdéssel. A tanácskozás során tapasztalta, hogy lehet ugyan módosítani az iskolák nyelvi rendszereit, de a rendelet alapelvei hebraizáló törekvéseinket nem támogatják. A rendeletben foglalt kényszerintézkedések nem felelnek meg a mi ideáljainknak, úgy hogy nekünk

csatlakoznunk kell azokhoz, akik a rendeletet támadják.

Határozati javaslatot terjeszt be. Szükségesnek tartja, hogy a kormány elé az egész zsidóság egységesen járuljon a rendelet visszavonása ügyében. De a Szövetség önálló memorandumot is kíván átnyújtani a kormánynak, amelyben az ő speciális követeléseit fogja felsorolni.

Glasner Móse főrabbi kívánja, hogy csak a rendelet ama rendelkezése ellen tiltakozzon a Szövetség, amely nem enged átmeneti időt a héber nyelv megtanulására. Világosítsák fel a kormányt, hogy itt lehetetlen bevezetni a jiddis nyelvet, egyszerűen iskolai okokból. Nincs megfelelő tankönyv és nem áll megfelelő tanerő sem az ilyen iskolák rendelkezésére.

Dr. Fischer József csatlakozik a főrabbi javaslatához.

Az elnök megmagyarázza, hogy

Franciaország leszerelését javasol

Meg kell szüntetni a nemzetközi követeléseket

- Az Uj Kelet tudósítójától -

Páris, június 20. A „Chicago Tribune“ londoni tudósítója szerint Franciaország legközelebb összehívja a szövetségesek konferenciáját. Franciaország részletesen kidolgozott tervet terjeszt be a nemzetközi kölcsönkövetelések megszüntetésére. Ezen az uton keresik a kibontakozást az egész Európát fojtogató pénzügyi zavarokból és az ezzel kapcsolatos ellentétekből. A programon többek közt szerepelni fog a hadseregek leszerelésének kérdése is.

Poincaré és Lloyd George Hágáról és a jóvátételtől tárgyal

London, június 20. Poincaré és Lloyd George ma hosszabb tanácskozást folytattak. A megbeszélés a hági konferencia és a jóvátételi probléma körül

forgott. Poincaré tegnap táviratot intézett a francia delegátusokhoz Hágába, maradjanak ott továbbra is, mivel semmiféle politikai kérdéssel nem tárgyaltak, hogy a technikai kérdéseket is csak ad referendum intézik el és mindegyik állam megmaradhat Gécuában leszerelt álláspontra mellett. Lloyd George nagy örömet fejezte ki Poincaré elhatározása miatt. A jóvátételi problémáról folytatott tanácskozásokba belevonták Robert Horné és Balfour minisztereket is. A mai tanácskozás után komolyabb véleményeltérés kizárta látszik.

Lloyd George s Poincaré meggyőződtek arról, hogy a szövetségesek adósságának ügye

más a rezolúció és más a memorandum. A rezolúcióban a tiltakozásra kell a fősulyt helyezni, minthogy a rendelet ellenkezik a törvénnyel. A memorandumban pedig ki kell fejezni, hogy miért tartjuk keresztülvihetőnek a rendeletet. Nem engedhetünk állami beavatkozást olyan téren, amihez jogunk van és amit saját erőnkkel akarunk kifejleszteni.

A főrabbi hozzájárul a: elnök felvilágosító kijelentéséhez.

Dr. Klein Miksa csatlakozik az elnök javaslatához, de követeli, hogy a kormánytól ne csak átmeneti időt kérjünk, hanem a törvényben gyökeres az a jogunkat is, hogy adójárulékaink egy bizonyos hányadából támogatassuk iskoláinkat.

Antal Márk, a Tarbut igazgatója felolvassa a memorandum vázlatos szövegét.

Dr. Fischer József módosításokat javasol, dr. Klein Miksa pedig egy szűkebb bizottság kiküldetését.

A vita lezárása után a nagy intézőbizottság úgy határozott, hogy a rezolúció tekintetében utasítja az elnökséget, lépjen érintkezésbe a június 12-én megtartott hitközségi nyelvi-ankét által választott bizottsággal, esetleg ha az erdélyi hivatlos ortodoxia is tiltakozni kíván a rendelet ellen, annak vezetőségével is, hogy a kormány elé juttatandó tiltakozó határozatra nézve az egész erdélyi zsidóság egységes szövegben állapodjék meg.

Ezután dr. Fischer Tivadar a bukaresti kormánykörtől tett jelentést. Az okiráltság Bukovina és Beszarábia küldöttei egységesen követelték az egységes zsidó szervezet megteremtését, amelynek kereteiben a hitéleti frakciók szabadon fejlődhetnek. A népközség kényszerközséggé lenne adókövető jogokkal, kulturális és szociális feladatokkal. A Zsidó Nemzeti Szövetség az anketén azt az álláspontot képviselte, hogy lelkiismereti kényszer nincs, de viszont nem szabad engedni, hogy kicsinyes motivációnak szakadást idézhessenek elő.

Az értekezlet még néhány adminisztratív ügyet intézett el és nyolc órákor véget ért.

fog becsátkozni. A lap többek közt azt írja: Nem kívánunk egyebet, minthogy Franciaország biztos helyzetbe jusson úgy a jóvátételi, mint az orosz adósság tekintetében. Bizonyosak vagyunk benne, hogy ez a versaillesi szerződés alkalmazásával nem történhetik meg.

Nacionalisták és munkások utcai harca Chemnitzben

Chemnitz, június 20. A nacionalisták régi szokásukhoz híven a napfordulási ünnepélyt a hagyományos pompával akarták megünni. Több ezer főnyi közönség szorongott a Bismarck-szobor előtt, ahol a reakciós szónokok hevesen ostromozták a baloldali polgári pártokat és a szocialistákat. Epen mikor az egyik szónok a nemzetközi német munkásság ellen fakadt ki, számos főből álló kommunista csoport husángokkal és boxerekkel felfegyverkezve fenyegető kiáltások közepette nekiment a tömegnek. Bár a nacionalisták óriási túlsúlyba voltak, csak rövid ideig állhattak ellent a munkások heves rohamaival. És óriási izgalom közt szerte szaladtak. A kivonult menők több mint száz sebesülteket költöztet be, akik közül többnek az állapota válságos.

Seipel az új osztrák jegybankról

Bécs, június 20. Seipel kancellár és Segur pénzügyminiszter ma informálták a pártvezetéseket a pénzügyi tervezetével kapcsolatos törvényjavaslatokról, amelyek szerdán terjesztenek a nemzetgyűlés elé. A minisztertanács tárgyalta a pénzügyi tervezetet, valamint az új jegybank felállításáról előkészületben levő törvényjavaslatot. A tanácskozáson az osztrák-magyar bank kormányzója is részt vett.

Irországban fellángolt a harc

Budapest, június 20. Az egész világban az a hír terjedt el, hogy Irország teljes alkotmányos szabadságot nyert. Dublinból jelentik, hogy a helyzetben tragikus fordulat történt. A harcok, amelyek a múlt héten szüneteltek, ismét fellángoltak a szélsőséges elemek és az autonóm kormány között. Az autonóm kormány előreláthatólag kimondja az alkotmány ideiglenes felfüggesztését.

A nagyváradai komplott-per. Annak idején hosszú hasábokat írtak a lapok a nagyvárad szigurancra felfedezéséről, mely állítólag egy nagyarányú összeesküvést rástotta le a leplet. Harmagon egyéni le tartóztattak, akik közül ötven Magyarországra szöktek. Vizsgálat folyamán kiderült, hogy az „összeesküvés“ még azoknál az összeesküvésű perknél is ártatlanabb, amelyek legnagyobb részben felmentéssel végződtek. A kolozsvári hadbírósg Bulbus ezredes elnöksége alatt ma ülést tartott és a letartóztatásban levő vádlottak közül az amnesztirandélet értelmében az alábbiakat szabadlábra helyezték: Gázmár Sándor, Sprung Elza, Berecki Jenő, Sebők András, Andor János, Berkovics Szidónia, Krasznai Miklós, Novák Sándor, Kis Károly, Bunduk Lajos, Nagy Sándor, Mihály Jenő, Jakabovits Sámuel és neje, Kis Lajos, Bódogh László, Major György és Szepesi László. Sós Józsefet, Farsch Jánost, Boros Józsefet, Rösler Waltert, Sell Henriket, Köhler Károlyt és Lehozky Rudolfot, mivel a hadsereg tagjai, nem helyezték szabadlábra. Ügyükben a fő tárgyalást július harmadikán kezdik meg, amikor a most szabadlábra helyezett vádlottakat tanúként fogják kihallgatni.

Nem mond le a bolgár király. Szófiából jelentik: A bolgár távirati iroda megcáfolja a Boris király állítólagos lemondási szándékáról elterjedt híreket.

gyorsan kiszolgált, pontosan kimért és jó tűzifát akar, forduljon Frenkel-fatelephoz (volt Janovitz és Taa) Strada Aprijajcepor (Bnyafagyár-u.) 12. Telefon 2-90, 4-21, 2-88

HIREK

— A sékelbiztos közleményei. A sékelakció a vége felé közeledvén, ismételtén és nyomtatékosan felhívjuk mindazon elvtársakat, akik az egyes helyeken az akció vezetésével vannak megbízva, igyekezzenek az akciót befejezni és az elszámolást velünk minél sürgősebben ejtsék meg. Ujabb intézkedés értelmében csak azok a sékelek ismertettek el érvényeseknek, melyek általunk július 1-ig átutaltattak. Kérjük tehát, hogy június harmincadikáig bezárólag a sékelpénzeket feltétlenül küldjék be nekünk. A pénzek az „Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség” központi iroda sékelosztálya címre küldendők, Cluj, Calea Regele Ferdinand 48.

— A királyi család Nagyszebenben. Bukarestből jelentik: A királyi család közelebről Nagyszebenbe utazik, hogy résztvegyenek a katonai iskola záróünnepélyén.

— Banu miniszter Gyulafehérváron. Banu kultuszminiszter szerdán Gyulafehérvárra összehívta a katolikus püspököket, hogy az egyházi egységességi kérdéseket megbeszéljék.

— Bulgária nem képes határait őrizni. Szófiából jelentik: A határátlépések ügyében átnyújtott román jegyzék ügyében a bolgár kormány hivatalosan hangsúlyozza, hogy a maga részéről őszintén kívánja az összes államokkal a békés viszony fenntartását és kéri egy nemzetközi vizsgálóbizottság kiküldetését, amely megállapítsa, hogy Bulgária a leszerelés következtében nincs abban a helyzetben, hogy határossabb rendszabályokat léptessen életbe határainak őrzésére. A szövetséges bizottság válasza a bolgár kormány jegyzékére a jóváhagyás ügyében és rámutatott arra, hogy a bolgár parlamentnek törvényeket kell hoznia, a bankjegyforgalom szabályozására és a jóváhagyási adósság szabályozására vonatkozólag.

— A szlovák néppárt Hágában memorandumot terjeszt elő. Pozsonyból jelentik: A „Slovák” hosszabb cikkben foglalkozott a népszövetségi ligák prágai kongresszusával s többek között azt írja, hogy a népszövetségi ligák egyesülete azért választotta a kongresszus helyéül Prágát, hogy a helyszínen szerezzen meggyőződést egyről-másról, ami a cseh-szlovák közbiztonsági hatóság által emelt kínai fal következtében nem szívroghatótt ki a külföldre. A kongresszus tagjaiak — írja tovább a „Slovák” — alkalmuk volt meggyőződni a szlovenszki viszonyokról. A „Slovák” szerkesztőségének és kiadóhivatalának széttörölése nem is történhetett volna alkalmasabb időben. A parlamenti üléseken résztvevők láthatták a szlovák néppárt obstrukcióját. Sajnálja, hogy a kész memorandumot nem terjesztették a kongresszus elé, pedig erre igen kedvező lett volna az alkalom. A mulasztást azonban pótolni lehet s a memorandumot a hágai konferencia elé is lehet terjeszteni, amennyiben ezt a viszonyok megengedik kívánni. Különben a Hradzsinban is már bizonyos tartózkodó álláspontot foglalnak el a szlovenszki viszonyok alakulásával szemben, aminek bizonyítéka volna a köztársaság elnökeinek az amerikai misszió vezetőjével folytatott beszélgetése, amelynek során kijelentette, hogy a pittsburgi egyezményt abban az értelemben fogják életbeléptetni, ahogy azt Pittsburgban megállapították. Ebből nyilvánvaló, hogy a köztársaság elnöke nem tekinti már a pittsburgi egyezményt csak papírrongynak.

— A népszövetség megállapítja az osztrák-magyar határt. Bécsből jelentik: A népszövetségi tanács legközelebb dönteni fog a magyar osztrák határ kiigazításának ügyében. A határozatot illetően osztrák politikai körökben úgy tudják, hogy Ausztria csak akkor fogadja el a népszövetség döntését, ha a döntés egyhangú határozat alapján történik.

— Piros székfű a magyar parlamentben. Budapestről jelentik: Tegnap nyitották meg ünnepélyes keretek között az új nemzetgyűlést. Oriási feltűnést keltett, amikor egy csoportban felvonultak a szocialista képviselők hatalmas piros székfűvel a gomblyukukban. A kommun bukása óta a piros székfű viselését senki meg nem merte kísérelni és így nyílt tüntetés volt a szocialista képviselőknek már megjelenése is. A szocialista képviselők egyelőre a baloldalon foglaltak helyet, a régi Károlyi párt helyén. Nagy izgalmat okoztak azok a hírek is, amelyek a szocialista képviselők köréből szivárogtak ki. Eszerint a szocialisták javaslatot fognak benyújtani az első ülés egyikén a kormányzói hatalom időbeli korlátozásáról és a kormányzói felelősség kérdéséről. A szocialisták legfeljebb egy évi időtartamra hajlandók még a kormányzói jogkört elismerni, de addig is követelik, hogy a kormányzó minden egyes cselekedetért felelősséggel tartozzék a nemzetgyűlésnek, amely a nép és királyi hatalom együttes letéteményese. Miközben a folyosón izgalommal tárgyalták ezeket a javaslatokat, a csengő beszéltette az ülésterembe a képviselőket. Az ülés mindvégig izgalmas légkörben folyt le, amelyet Apponyinak lassu, kimért és ünnepies, de rendkívül súlyos kijelentései a végsőkéig feszítettek. Mindenki tudta, hogy Apponyinak minden szava Horthy kormányzó személye ellen volt irányozva, akinek nem ismerte el azt a jogát sem, hogy a nemzetgyűlést megnyithassa és ezért kijelentette, hogy nem jelenik meg a kormányzó előtt. Az ellenzéki képviselők követik Apponyit ebben a fellegásban és így az ünnepélyes megnyitás ma félkettőkor csak az egységspárti képviselők előtt fog lefolyni. Ezzel a ténnyel az ellenzék nyíltan bejelentette, hogy a jogrend visszaállításának első pontjával a főhatalom kérdéseinek rendezését tekintik, amint azt Vázsonyi egy újságról előtt nyíltan ki is jelentette. A parlament első érdemleges ülése szerdán délelőtt lesz.

— Kolozsváron megszüntetik a lovasrendőrséget. Hetek óta foglalkozik a kolozsvári sajtó a rendőrség vigasztalan helyzetével. A legénység egyrésze a minimális fizetések miatt kilépett a szolgálatból, most pedig a lovasrendőrséget kénytelenek megszüntetni, mert a lovak élelmezésével már hónapok óta nem törődtek. Az állapotok megjavítását sürgető memorandumra a kormány pénz helyett táviratot küldött, amelyben elrendeli a lovasrendőri szolgálat megszüntetését. Ez az intézkedés még jobban meg fogja bántani az amúgy is nehézkes rendőri adminisztrációt, mert a lovasrendőröket használták fel kézbesítésre, az éjszakai lovasőrjáratok megszűnését pedig Kolozsvár közbiztonsági viszonyai fogják megsínyleni.

— Szocialisták győztek a burgenlandi választásokon. Bécsből jelentik: A nyugatmagyarországi nemzetgyűlés és tartománygyűlési választások nagy csalódadást hoztak a polgári pártoknak. A tartománygyűlésbe 13 szocialistát, 9 keresztényszocialistát, 6 parasztpártit és 2 nagynemzet választottak. A nemzetgyűlési választásokon négy szocialista, 2 keresztényszocialista, 1 parasztpárti és 1 nagynemzet kapott mandátumot.

— Az X sugarak csodálatos hatása. Londonból jelentik: James Mayer tanár különböző kísérletei eredményeképpen most szenzációs felfedezésről ad hírt. Légyperlékre bocsátott X-sugarak alkalmazásával ugyanis sikerült a tanárnak a peték-ből kikélt legyek nemét megváltoztatni, emelyleben a hím nemű peték-ből a sugarak hatása alatt nőnemű legyek keltek ki. Mayer tanár reméli, hogy kísérleteit a nemek alakulásának befolyásolására tovább is siker fogja koronázni.

* Lakók, háztulajdonosok figyelmébe! Az új lakbérleti törvény hiteles magyar fordítása szakszerű magyarázatokkal ellátva kapható a Fraterritae nyomdában, Uj Kelet kiadóhivatalában (Brassai-utca 10), minden könyvkereskedésben és az Uj Kelet összes vidéki elárúsitóinál.

— Rabolt egy rendőr. Máramaros szigetről jelentik, hogy Berkovics Leib vámfalusi lakost, aki a vonathoz igyekezett, tagnap éjjel egy rendőr feltartóztatta és ötven leit követelt tőle. A megijedt ember azzal tört ki a kérés teljesítése elől, hogy csak éppen annyi pénz van, amennyiből a vasuti jegyét megválthatja. A rendőr látszólag bele-nyugodott az elutasításba és nem mert erősebben fellépni, mert a város legforgalmasabb utcájában voltak, de nyomon követte Berkovicsot és amikor a külvárosban utolérte, földreperverte és elvette tőle minden pénzét, mintegy 150 leit. Berkovics, minthogy nem tudott hazautazni, visszatért a városba, ahol az első rendőrszemnek elpanaszolta az esetet. A személyleírás alapján megállapították, hogy az éjszakai támadó, aki Berkovicsot kirabolta, Riskó Pál közrendőr, akit letartóztattak és átadták az ügyészségnek.

— Csalásért letartóztatott uri asszony. Moldován Miklós kolozsvári szabó feljelentésére a rendőrség tegnap letartóztatja özvegy Simonfi János magánözvegyét, aki negyven ezer leit erejéig károsította meg a Deák Ferenc-utcai szabómestert. Körülbelül hat héttel ezelőtt Simonfiú tanak előtt egyezséget kötött Moldovánal, kinek jótállása mellett az özvegy husz ezer leit vett fel váltóra a Banca Generalától és ugyancsak 23 ezer leit készpénzben Moldovántól azzal a feltétellel, hogy az özvegynek a Györgyfalvi ut 42 alatti házat Moldován eladhatja, az árából kétszázalékos haszonrészesedéssel kívül levonhatja a 43 ezer leit. Időközben azonban Simonfiú eladta a házat Moldován tudta nélkül és utlevelet váltott, hogy külföldre utazzék. Amikor az érdekelte Moldován menderől tudomást szereztek, felszólította az asszonyt, hogy fizessék ki a tartozását és mert Simonfiú ezt megtagadta, valószínűvé lett, hogy meg akar szökni s ezért Moldován feljelentésére a spekuláló özvegyet letartóztatták.

— Uj gyémánt mező Délafrikában. Londoni tudósítónk jelenti: Kimberleytől 40 angol mérföldnyire, a Mózeshegyen új gyémántmezőt fedeztek fel. Egy éjszaka alatt nagy város alakult, ahol már husz ezer ember dolgozik.

— Árvizkatasztrófa Naszódon. Naszódról jelentik: Az utolsó napok esőzései Naszódon és a környéken katasztrófális bajokat okozott. A környék kisebb és nagyobb patakjai tegnap egy hosszabb esőzés után megdagadtak, estefelé vihar támadt és a községen áthaladó Valea Caserol nevű patak kiáradt a medrétől és a víz percek alatt egész házsorokat borított el. Irtózatos jelenetek játszódtak le. Anyák apró gyermekeikkel a nádföldű házak tetőjére menekültek, de az egyagos, sáros hullámok egy óra alatt elértek a ház tetőjét és a szerencsétlenek uszó deszkákba kapaszkodva akartak menekülni. Csónak vagy más mentőeszköz híján azonban elmerültek. Ed-dig husz halottat emeltek ki a Beszterceből kiradati katonák a beomlott házak törmelékai közül. Tíz ember eltűnt; ezeket kint a mezőn érte utól a vihar. Valószínű, hogy szintén a kiáradt patakok vízében lették halálokat. Egy Steinfeld nevű zsidó tanító is az áradás áldozata. Tizen megsebesültek mentés közben.

A Szamosvölgyi vasut töltését Naszód és Karvah között az aradás leszakította több helyen, úgy hogy a forgalom itt csak átzeállással és pontonok segítségével történik.

A kárt hozzávetőleges becslés szerint tíz millióra teszik.

* Ne higgye azt, hogy 169 leiért mindenütt vásárolhat „Bata” fehér vászoncipőt. Helyi kizárólagos elárúsitóhelye a „Bata” cipőgyári lerakata Cluj, főtér 9.

* Beiratkozások a timisoarei zsidó lyceumba az 1922-23. tanévre július 2-4 napjain történnek. A lyceum tagozatai középiskola, főgimnázium, főreal és felsőkereskedelmi iskola.

— A Tarbut kézimunka kiállítás. Június 19-én megnyílt a Tarbut középiskolák rajz- és kézimunkakiállítás az Eötvös-utcai iskolában és nyitva marad e hó végéig. Megtekinthető minden nap délután 3-7-ig. Belépődíj a Segítőegyesület javára 2 lei.

— Friedmann Andor orvostanhangadó, a szimpatikus zongoraművész fogja zongorán kísélni az előadó művészeket, akik a kolozsvári könyvnyomdászok által június 25-én, vasárnap a „Brezlő-ker” összes helyiségeiben (Tordai-ut 8) tartandó „Gutenberg-ünnepélyen” fel fognak lépni. A műsor kezdete este 7 és fél órakor.

— AZ UJ KELET OLVASÓIHOZ!
Téves címzések az utóbbi időben újságüzemünkben sok zavart okoztak. Hogy mindez a jövőben elkerülhető legyen, főlhívjuk az Uj Kelet olvasóit és barátait: minden a lap szétküldésére vonatkozó közlést, előfizetéseket megújítását, reklamációkat, hirdetési közléseket küldjenek az Uj Kelet kiadóhivatala címére. Hírszolgálatra vonatkozó irások és sürgönyök, hozzászólások, cikkek, szerkesztői üzenetek igénylő levélbeli kérdések az Uj Kelet szerkesztőségéhez intézendők.

AZ UJ KELET

könyvszállyánál megrendelhetők a következő könyvek:

Zsidó regények
Fényes Samu: Jidii első változása ..... ára 33 lei
S. J. Agnon: És a meggörbedt kiegyenesedik ..... ára 30 lei
A két kötet az Uj Kelet előfizetőinek 58 lei.

Max Nordau,
a cionizmus nagy költőjének művei:
Doktor Kohn ..... ára 20 lei
Mesék ..... ára 15 lei
A két kötet együttes ára 30 lei.

Kadima kiskönyvei
Marton Ernő: A zsidó nemzet Erdélyben.. .. ára 10 lei
Kaczér Illés: Gólem ember akar lenni .. .. ára 10 lei
Gizskalaj János: A titok .. .. ára 10 lei
A három kötet ára 25 lei.

A zsidó élet problémáját fejtegeti
Schemerja Gorelik: Cion és Golusz ..... ára 6 lei
Sombart Werner: A zsidók jövője ..... ára 8 lei
Frigyes Lajos: A zsidók természetrajza..... .. ára 15 lei
Majrovits M. Jehuda: Tóra és Cionizmus..... .. ára 6 lei
Hatikvah (költő)..... .. ára 20 lei
A három kötet együttes ára 32 lei.
Lieltheim Richard: A zsidó Palesztina felépítése .. .. ára 6 lei
Max Brod: A cionizmus harmadik korszaka.. .. ára 6 lei

Állandóan drágul a könyv!
Stessen! Rendelje meg az Uj Kelet könyvszállyánál Cluj,
Str. Baron L. Pop
10.

Tavaszi ajándékok!
Női, gyermek harisya, keztyű és rövidaru nagy választékban érkezett

Fischbein & Spitz
rövid és kötött áru üzletbe CLUJ (Kolozsvár), Piata Unirii (Mátyás király-tér 29. szám. Bánffy-palota.
1922

Az megegyezés

Bukarest, június 21.
párt és parasz hire a bukar nagy feltűnése ható, hogy a mokrata-blok vége, miat na méltatják a k Hangsúlyozzák zeki csoporto tezik a kolo egységeseen s párt mögő e zébilokk lé annál is inkább tudják, hogy uralkodó, nemzeti párt közeledéséről, új el

Ellenzéki körről az érdeklődők esküvői küldöttség le. A küldöttség előzőleg a liberálisok után a vakkal fordult.

— Miféle lesz a nemzeti párt? A küldöttség akart és arra a nemzeti párt generál, de a nemzeti párt meg kell egyezni a kornai optimistábbá válna. Utóbbi párt a nemzeti párt meg tudták, minden áron más elhatározást engedélyezett, a „Luptă”-t követték.

Goldis b...
— Miért nem nevelik a hivatalos és seket. Erdély veszítette túl anyaországtól télenül rega nómájához é nek tartja. Erdélyiek korn lésen kégyte hangsúlyozza korra az any a z egység, deése nem le rászom a föl Bukaresttel országgal és amely nem litikusokkal.

— Kötés a liberálisok voltam, — Goldis. — Vasárnap, hogy amellyel az működhet. detem, hogy egyetlen ro körülmenye együtt. A p zést mindi elfogadható kal szövetk Sajnáom, k hatók ellen

Dán Sz...
— A két párt

Az „A” közöl Dán zeti párt rraszpárttal defenziv s együtt fog folytatja tő pártok os elleni köz tárgyalások Az ellenz alapjai: U tások, deo

Az ellenzéki megegyezés hatása Bukarestben

Az Uj Kelet tudósítójától

Bukarest, június 20. A nemzeti párt és parasztpárt megegyezésének híre a bukaresti politikai körökben nagy feltűnést keltett és megállapítható, hogy az ellenzéki sajtó, a demokráta-blokk organumait sem kivéve, mint nagy horderejű eseményt méltatják a két párt megállapodásait. Hangsúlyozzák, hogy az összes ellenzéki csoportok rövidesen magukévá teszik a kolozsvári határozatokat és egységeseen a két vezető ellenzéki párt mögé csoportosulnak. Az ellenzéki blokk létrejövételében most már annál is inkább bízunk, mert úgy tudják, hogy az

uralkodó, miután meggyőződött a nemzeti párt és a liberális párt közéletének kilátásalanságáról, új elhatározások előtt áll.

Ellenzéki körökben sokat beszélnek arról az érdekes jelenetről, amely a belgrádi esküvő alkalmával a bánáti küldöttség tisztelgésénél játszódott le. A küldöttség tagjai voltak Popovici Iugosi esperes, Garda és más bánáti liberális vezetők. Az üdvözlések után a király a következő szavakkal fordult a küldöttséghez:

— Miért nem egyeznek meg önök a nemzeti párttal?

A küldöttség vezetője válaszolni akart és arról kezdett beszélni, hogy a nemzeti párt vezetői ultratranzigenek, de félfélig felbeszékelték: — A nemzeti párttal feltétlenül meg kell egyezni.

A kormány körében már a legoptimistábbak sem jósolnak hosszú uralkodást. Utáznak arra, hogy a nemzeti párt csak a számja is, amelyről úgy tudták, hogy a megegyezést minden áron is hajlandók megkötni, más elhatározásra jutott. A nemzeti párt engedékenyebb csoportjának a vezetője, Goldis László nyilatkozott a „Luplá“-ban és többek között a következőket mondotta:

Goldis bevallja, hogy tévedett

— Mi erdélyiek a törvény tisztelében nevelkedtünk és nem tűrhetjük a hivatalos és rendszeres törvénytöréseket. Erdély román parasztsága elvesztette türelmét és bár nem kéri az anyaországtól való elszakadást, de feltétlenül ragaszkodik Erdély teljes autonómiájához és elengedhetetlen feltételnek tartja, hogy Erdélyt kizárólag erdélyiek kormányozzák. Mind a népgyűlésen képtelenek vagyunk újból és újból hangsúlyozni: Erdély egyszersmindenkorra az anyaországhoz csatlakozott és az egység, valamint a monarchia kérdése nem lehet vitatárgy. Megmagyarázom a földmivességeknek: Erdély nem Bukaresttel egyesült, hanem az egész országgal és az egész román néppel, amely nem azonosítható a liberális politikussal.

Köztudomású, hogy mindenkor a liberálisokkal való megegyezés híva voltam, — fejtegette be nyilatkozatát. Goldis. — Valamikor meg voltam róla győződve, hogy egyedül a liberális párt az, amellyel az erdélyi nemzeti párt együttműködhet. Ma a leghatározottabban hirdetem, hogy épen a liberális párt az egyetlen román párt, amellyel semilyen körülmények között meg lehet dolgozni együtt. A parasztpárttal való megegyezést mindig ellenkeztem, ma azonban elfogadhatónak tartom a csanistákkal szövetséget, mint a liberálisokkal. Sajnálom, hogy tévedtem, de nem állhatok ellent, tévedésemet bevallani.

Dán Szever szerint

a két párt megállapodása „véd- és dacsövetség”.

Az „Adeverul” mai száma interjút közöl Dán Szevertől, az erdélyi nemzeti párt titkártól, aki szerint a parasztpárttal kötött paktum offenzív és defenzív szövetség. A két párt ezután együtt fog cselekedni. A nemzeti párt folytatja törekvéseit az összes ellenzéki pártok csoportosítására a liberálisok elleni közös harcra. Az erre vonatkozó tárgyalásokat Popovics Mihály vezeti. Az ellenzéki pártok közös akciójának alapjai: Uj alkotmány, szabad választások, decentralizáció, közigazgatási re-

form a legszélesebbkörű autonómiával, tisztviselői elmozdíthatatlansága és automatikus előléptetése, a kivételes állapotok megszüntetése politikai és gazdasági téren, idegen tőke beengedése az újjáépítés munkájára, a nemzeti vagyoni kellő kihasználása.

Voicu Nitescu is nyilatkozott

és kijelentette, hogy a parasztpárttal a megegyezés a lényegre vonatkozóan megtörtént és csak a részletekre vonatkozó megállapodás van még hátra.

— Az új szövetség célja — mondotta Voicu Nitescu — a terror által megvalósított parlament feloszlatása, a kormány megdöntése és szabad választások kiírása. A gyűlöletvárosi kongresszuson a parasztpárt is megjelenik és az ellenék többi képviselői is. A kormánytól újabb ajánlatot nem kapunk, de az hiábavaló is volna.

A liberális sajtó

természetesen kevés fontosságot tulajdonít a nemzeti párt és a parasztpárt megegyezésének. A „Viitorul” a következőket írja:

— A „régiek új emberei” és az

„új Erdély régi emberei” nem tartották szükségesnek a parlament rendkívüli ülésszakán megjelenni. Nem tulajdonítottunk ennek a határozatnak semmilyen fontosságot. A kormány halad a maga útján és minden cselekedete előbbre viszi az országot a konszolidáció felé. Tudja meg a nemzetközi parasztpárt és a magát nemzetinek valló erdélyi párt, hogy a nép sohasem fogja eltűnni, hogy uralomrajövetelük után lerombolják azt, amit a liberális kormány épített.

Mardarescu hadügyminiszter lemondása

még mindig leköti az érdeklődést. Az „Aurora” szerint Mardarescu ama elmenték miatt nyújtotta be lemondását, amelyek között és a kormány többi tagjai között támadtak a tisztíztetések miatt. És a hadügyminiszter elhatározása végleges. Ugylátszik azonban, hogy Brătianu miniszterelnöknek sikerült Mardarescut más elhatározásra bírni, mert a mai bukaresti távirat hivatalos cáfolat híradt hozzá, amely szerint a hadügyminiszter megmaradt tárcája élén.

A régi Frankfurt

— Az Uj Kelet munkatársától —

Frankfurt (Majna mellett), június

A pályaudvar előtt tévován megállók. Most vagyok harmadszor ebben a városban és mégis, mintha tölem nagyon távol, nyugtalan és homályos élményben szürkülök a házak és imboldogok az emberek. Még távol voltam és messziről merengtem erre, emlékeztem kupolákra, árkádkra, sudár, falombos utcákra, keskeny és sötét sikátorokra és ismerős arcok betűire. És most, ha összehasonlítom a szemembe tóduló képet azokkal a képekkel, amelyeket az agyregeszemeim őriztem, két egymástól idegen hangulat mormogását érzem. Pedig minden palota a régi, ugyanarra a talajra terpeszkedik és talán az utca köve is, amelyen most állok, lábam nyomát őrzi. Más voltam akkor és más vagyok most. Szemeim és idegeim frissesége még ujjongva olvadt bele az élet lázas ütemébe — és most, most a fáradtság és az elvirágzás fülledt hályogot von rá a hőkerek, amelyek mellett fiatalok maradtak és az emberek irremodására, amely az élet sietős élésében meggyorsult.

Nem tudom, merre induljak. Mintha bilibbentek volna az egyensúlyi fiókok műszerei idegeimből. Állok és melám összezakeragok magam ebből a mindenfélő zűrtől világából. Kevés ilyen egyenletes város van, egyszerű és áttekinthető, ha most lennék itt először, órák a társaságban magam a város minden tájára és békében és biztonságjal járnék utcáin. De mert emlékeim homályában vibráló utcákat keresek és álomok taposok és a magammal hozott kódokban tévelygek, nem tudom megindítani magam semerre.

És mégis elbozósatom magam. Felülök östöneimre, szabadjára engedem a mozgás gépezetét és megyek. Nem a napot keresem, hanem a sötétséget. Nem a májt, hanem a tegnapot, nem az én emlékeimet, hanem a miénket. Nem a sudár, falombos utcákat, amelyeket virágzó illatos parkok szegélyeznek, hanem a homályos sikátorokat, amelyekben elporladt az élet, kishajt a szegénység és fanyar és életunt emlékek kísértének. Valamikor sokszor jártam ott. A nyomasztó és nehézkes Goetheháznál leereszkedtem és mindig mélyebbre és mélyebbre merültem a multba. Keresem a hideg művész szülőházát. Talán bepillantok egy percre, hogy újból megcsodáljam a rémet kegyelet pedantériáját. Ott összegyűjtöttek mindent, amihez a költő ujja hozzáért. Ott vannak pennái, amelyekkel írt, papucsa, még éjjeli szekrényének edényei is. Ó, bocsánat... és mert nagyon messze járok a friss nyári harmatban, messze a multtól, nagyon benne a jelenben, fáradtan belököm magam egy kocsiba, amelynek bakján komor, fekete kalpagos kocsis ül. Ránéz és én mondom.

— A régi Frankfurtba!

A ló kissé kering, bebujik apró

utókba, amelyekben keskenyek és szűkrek a boltok, feszesek az emberek, kissé puffadtak és nehézkesek, csodálkozók és idegenek. A kocsi lassan döög és minden ollással mellette, agyam is álmosan kopog, mintha nehéz és ólmos varázslat ereszkedne le ránk. Nem értek semmit. A vén góbe alig emeli a lábát és mégis régen elmaradt tőlünk minden, ami virágzó és körülöttünk nehéz és sötét a város. A régi Frankfurt.

A Goethe-ház előtt megállunk.

— Nem kell! — kiáltom mogorván.

A kocsis rám néz és csóválja a fejét.

— A legnagyobb költő szülőháza, és leemel kalapját.

— Tovább!

Ideges vagyok. És mellettünk lassan elvonulnak magukat a régi kövek. Keskeny boltívek, gótikus ablakok, két oldalt homályba futó sikátorok. Azután apró miniatűr-épületek, piros téglalakkal tarkultak és tornyok és lármas órák. Boltívek alatt vonulnak magukat és árkádk kisérnek, és az árkádk alatt a falakon festmények, vértezett lovszók és céhes legények. Kis ozromatok és sok ablaklyuk és nagy szomorúság és bágyadság. Hideg és nyugtalan terro érünk. A régi katedrális, gótikus íveivel, ormóltan órájával és színes ablakival.

— Tessék megnézni!

— Majd máskor — mondom közönyösen.

Mert már ő se lát semmit. A régi város háza előtt is csodálkozásra invitált. És én nem csodálkozom. Nem ezt kerestem. Pedig tele van a multtal. A falakban évszázadok roszkadnak. És a termekben régi szabályák, hűhűrszámok, de engem nem ingerel. Se az épületek, amelyek boltívek fognak össze, mint a karok.

— Meg fogja látni, — mondja most már félénken. — Ilyesmit seholsé láttam máshol, csak Frankfurtban.

A széles teret körülzárják az évszázadok. De én nem a germán istent keresem.

— Tovább!

Időnként hátrafordul és magyaráz. A régi országháza, amelyben egykor a habsburgi herceg székelt, ahol hatvanhat és hetvenegy történelmi csináltak. E falak között lobbant ki a bismarki akarat és szorult egymáshoz a nagy birodalom. Jó, de én épen a széthullottakat keresem.

Az emberek itt kopottak és lomhák. Mindenütt antikváriusok, a kirakatokban angyaliszobrok, saffirgyűrűk, farsgott nehéz ónmot székkek, lompos és fakó brokátok, zenélő órák, apró porcellánok, török, kalamárisok és szürke olajfestmények. Régiségkereskedés és szatócsbolt. A mult dagályos lomtárjai igen jól megférnek a sűrűkőfék és ostornyelkek szomszédságában. Csak Velenében láttam annyi régiségkereskedést, mint itt. És ott is a mult idők igen

drága limlomjait bepermetezte a szégyénység pállott szaga.

Emeletes szürke házra mutat az öreg kocsis.

— Ez volt az egyetlen áruház. Itt bonyolították le a kereskedelmet. Egyetlen házban. Milyen egyszerű volt akkor az élet.

— Ez itt a mézsárosa csh háza.

A ház tövében fedett térség. Ott vágtak. Még itt vannak a régi tönkők és mosó medencék.

És ezután egymásután a céhek. Mindgyik külön birodalom, amelynek külön törvényei voltak. A munka súlya és öntudata beleépült a falakba. Most piros képi hordárok és sápadt szabók laknak a szobákban.

A kocsi lassan döög. Már tovább akar illanni, de megrántom bölös és mindentudó kocsisom kabátja szárnyát.

— És ez?

— Ez? — és mosolyog — Ez a Rotschi d-ház.

— Álljon meg!

— Nincs rajta semmi nézni való!

Ránéztem és a szemem megsuhintotta az övét.

És néztem a falakat, egyszerű emeletes ház, nem is nagyon régi, nem is nagyon diszes. De zsidó háznak akkor pompás lehetett. Világnak a falai, nem nyomasztóan ódon inkább derűs és öntudatos. Innen indult el egy fejlődési dinasztia. Három ország pénzuralkodói származnak ebből az egyszerű házból. Itt születtek tervek és ötletek, amelyek boszorkányos ügyességgel aranyakká változtak át. Innen ereszkedtek ki a pénz degadt hasu pókjai, aranylábu csudaállatok és megszótták a maguk nagyszerű hálóját hercegek, uralkodók és országok épülete köré.

— Én még ismertem az öreg bankárt, — szólal meg a kocsis és bológat nagy tisztelettel és kémeleli az arcom.

— Milyen volt? — kérdeztem.

— Csöndes, finom öreg ember. Sokáig vittem a kocsimon innen oda és egy másik szürke épületre mutat. Az ott a bankház.

Még merengenek, de pattan az ostor és a vén ló és vén gazdája cipel tovább.

Kövel kerített kertet mutat. Már sejtji, hogy mit keresek.

— A város legrégebbi temetője. A zsidó temető!

Benne van a város méhében. Bérkaszányák között, amelyek oda tolatkodtak köréje. Ránéznek a fehér falak a fehér sarkokra. A sarkok pedig, amelyekről lekopott az arany irás, bele-rozkadnak a fűbe és ráomlanak az anyaföldre. Egymásra dőlnek és roska-doza viselik az időt. És alattunk porrá égték az elfelejtett világ görnyedt szenvedői. Ők még a sötétségben éltek. Mi már a napfényből száradunk el a hokzájuk. K még álmodtak. Nekünk már meglevonedtek az ő álmaik.

Szembem a temetővel nagy tér, körülkerített hatalmas háztelek, amely négy utcára nyílik.

— Mi ez itt? — kérdezem.

— Itt volt a gettó. Itt éltek apró házakban a zsidók. Sokan éltek itt. És körülöklül fal volt.

Tehát itt. Az egész zsidó város összeszorult egy nagy háztelken. Sok ház és sok ember. Rájuk hajolt az örök sötétség és soha nem érte őket a nap. A levegő ózonia méreggá vált, a csont megpuhult és a láb elfonnyadt. Itt éltek az eldugott és elrejtőzött százak. A gettó zsidók.

Lármázva szaladgálnak a villamosok. A kiírtott talajból fuldokló sóhajokat hallok. A régi, omló házakat, amelyekben emberi szentélyek voltak, lebontották. Halott telek néz szembe a halott temetővel. A multból nincs itt semmi, csak ami a szivemben kalapál. Tórákból morajlott az áhítat és ünneplő szombaton nem csörgött az átkozott pénz. Lábam előtt görönggyny vakolat, a jámborok házánaq falából. Betesszem a zseembe és odaálltom majd ereklyém közé.

— Most már mindenütt vannak zsidók! Északon, délen, keleten, nyugaton — mondja a bölcs kocsis. — Szétköltöztek innen a város minden tájára.

Markába nyomom a pénzt és elküldöm. És halkán intak a földnek és kelet felé mutatok... Sas László.

VASÓIHOZ!
bbi időben
art okoztak.
elkerülhető
lelet olvasóit
ap szétkül-
előfizetések
at, hirdetési
Keletkiadó-
latra vonat-
k, hozzászó-
ki üzenetet
az Uj Kelet
rdők.

ET
rendelhető
pvek:

gek
ára 33 lei
ára 30 lei
előfizetőinek

au,
ének művei:
ára 20 lei
ára 15 lei
ára 30 lei.

nyvei
ára 10 lei
ára 10 lei
ára 10 lei
ára 25 lei.

át Tejtögeti
ára 6 lei
ára 8 lei
ára 15 lei
ára 6 lei
ára 20 lei
ára 32 lei.

óra 6 lei
óra 6 lei
óra 6 lei

a könyv!
az Uj Kelet
ál Cluj,
Pop

Spitz
letébe CLUJ
pirii (Mátyás
ánfny-palota.
1332

KÖZGAZDASÁG

Hogyan alakul a cseh korona jövője

Három csehszlovák szakember nyilatkozata

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A csehszlovák korona ma kétségkívül Közép-Európa legkeresettebb spekulatív valutája és megérthető az a nagy érdeklődés, amely a cseh korona jövő alakulása iránt megnyilvánul. Különösen élénk figyelemmel kísérik a cseh korona árfolyam-alakulását Erdélyben, mert ismeretesebb azok a fizetési kötelezettségek, amelyek Erdély kereskedői részéről állanak fenn a cseh hitelezőkkel szemben és amelyeket a kereskedők egzisztenciájuk veszélyeztetése nélkül teljesíteni nem tudnak. A kormányok, amely az erdélyi kereskedők cseh adóságainak rendezését tűzte ki feladatának, még nem járt eredménnyel és a magánaton szerzett fizetési haladékok is hamarosan lejárnak. Ilyenformán széleskörben tarthat érdeklődésre számot, mi a véleménye a csehszlovák közpénzügyi hivatalos gazdasági vezetőinek a cseh korona értékalkulásáról a súlyos cseh ipari válsággal kapcsolatban. Bécsi tudósítónk az alábbiakban közli három csehszlovák pénzügyi szaktekintély nyilatkozatát:

Kutsera Károly, a csehszlovák pénzügyminisztérium bankhivatalának elnöke:

— A tulajdonképeni kérdésre állásomnál fogva nem felelhetek ugyan, de megmondom véleményemet a csehszlovák koronáról. Mindenekelőtt hangsúlyozom, hogy az államnak semmi érdeke, hogy a korona tíz centimes mellett kialakult zürichi stabilizációját megzavarja. Ennélfogva lehetséges is, hogy az általános gazdasági állapot változatlan marad. Vannak azonban kritikus időpontok a jövőben. Az első ilyen terminus az aratás. Ha jó aratás lesz, ez nagy megkönnyebülést jelent számunkra. 1920-ban ugyanis az élelmiszerbehozatali kiadások két és félmillióárd korona kiadási tétellel ingatták meg a fizetési mérlegünk egyensúlyát. A második momentum a ki-és behozatal alakulása. Három hónap mulva fogjuk megállapíthatni, hogy aktív maradt-e a kereskedelmi mérlegünk. Azt hiszem, hogy — a stagnáció ellenére — a mérleg mindkét oldala egyensúlyban lesz. Ha ez tényleg így fog bekövetkezni, akkor bizalommal nézhetünk a korona árfolyamalakulása elé.

Dr. Hotovec Rudolf v. kereskedelmi miniszter:

— Véleményem szerint mesterségesen egyáltalában nem lehet a valuták kurzusát befolyásolni. Végső soron ugyanis a korona kurzusa általános gazdasági törvényektől, illetve a kereskedelmi mérlegtől függ. 1921 végén politikai okokból (Károly-puccs) egy hirtelen esésre ismét emelkedés következett. Ez az emelkedés túlzott volt, mert 10 centimes felé vitte a cseh koronát. A korona azután tizen stabilizálódott és én azt hiszem, hogy a gazdasági feltételek már hozzáalakultak ehhez az állapothoz. A rosszalvutájú államokkal szemben természetesen kevésbé előnyös helyzetben voltunk, amíg ezen országoknak módjukban állott olcsón beszerzett készleteket olcsón exportálni. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy a rosszalvutájú országok versenye hamar elmulik és hogy a csökkenő valuta gazdasági következményei teljes mértékben rombolók. Most tehát a cseh koronának a mai kurzuson való tartása szükséges, ami — nézetem szerint — lehetséges is.

Dr. V. Schuster, volt miniszter, az általános munkásszövetség elnöke így nyilatkozott:

— Csehszlovákiának lényegileg még ma is papírvalutája van. Mégis a valuta megjavítása felé az alapvető lépések már megtörténtek. Ezeknek azonban csak annyiban van jelentőségük, amennyiben az állambiztonságra és kereskedelmi mérlegre vonatkoznak. Minden más feljavítási kísérlet eleve reménytelen.

len. A csehszlovák korona jövőjét a kedvező gazdasági előfeltételek fenfor-gása alapján kedvezőnek lehet tartani. Személy szerint azonban ellensége vagyok az oly sokba kerülő javítási akciónak, amely mesterséges eszközökhöz folyamodik. A korona gyors emelkedését nem tartom kívánatosnak. Még a multban is jobb lett volna a lassabb tempó.

Belföld

(x) A pénzügyminisztert felhatalmazták 35 millió font kölcsön sterling felvételére. Bukarestből táviratozzák: A parlament rendkívüli ülészakánának első ülésen törvényjavaslatot fogadtak el, amellyel a pénzügyminisztert felhatalmazták az ugynevezett nagy kölcsön felvételére. A pénzügyminiszter a felhatalmazás alapján a bankkonvertálására már felvett 2 és fél millió font sterlingen kívül a szükséges állami beruházásokra még 35 millió angol fontot vehet fel. Vintila Bratianu pénzügyminiszter párisi és londoni tárgyalásai alkalmával ezirányban is tárgyalásokat folytatott és több ajánlatot kapott. Felhatalmazás hiányában azonban az egyezséget nem köthette meg. Egyes szakkörök véleménye szerint a külföldi pénzcsoporthoz a nagy kölcsön folyósítását bizonyos garanciáktól teszi függővé, így elsősorban koncessziókat kérnek a petróleumforrások kitermelésére.

(x) A CFR, és a jugoszláv államasutak értekezlete. Temesvárról jelentik, hogy ott június 27-én értekezletet tartanak a jugoszláv és román államasutak kiküldöttel. Az értekezleten a két állam közötti közvetlen vasúti forgalmának felvételéről, illetve megjavításáról fogtak tanácskozni.

(x) Az állatkivitel ügye. Bukarestből táviratozzák: Az export-import bizottság ma értekezletet tartott, amelyen az állatkivitel kérdésével foglalkoztak. Határozatot nem hoztak.

Külföld

(x) Az oroszok mezőgazdasági gépeket vásárolnak Prágában. Az orosz kereskedelmi misszió, miután Prágából írják, szerződést kötött a prágai Bacher céggel, amely szerint a cég négy és fél millió cseh korona értékben mezőgazdasági gépeket és szerkesztőket szállít. Az árut a Triestar Lloyd Szabériába viszi.

(x) A magyar baracktermés. Budapesti tudósítónk jelenti: Az idei baracktermés legnagyobb része már elvan kötve. Bár a bőségnek mutatkozó természetben a tavaszi viharok jelentékeny kárt tettek, a termés szépnek ígérkezik. Az árak még nem alakultak ki, de már mostan is vannak ötven koronás ajánlatok. A kecskeméti piacon élénk érdeklődéssel tekintenek a hónap végén megkezdődő barackvásár elé s magas árakat remélnak.

(x) Amerikai acélgépek egyesülése. Newyorkból jelentik: A nagy acélcégek: Midvale, Steel and Ordnance Company, Republic Iron and Steel Company és az Inland Steel Company egy új társaságba, a New North American Steel Corporationba egyesültek. Alaptőkéje 79.173.500 dollár, tartaléktőkéje pedig 53 és félmillió dollár.

(x) Gabonaadó Németországban. Berlinből jelentik nekünk: A birodalmi tanács 49 szóval 16 ellen elfogadta a gabonaadóról szóló javaslatot.

(x) Drágul a német szén. Berlinből jelentik: Essenben a munkügyi minisztérium által kiküldött bizottság a Ruhr-vidék szénbányáiban a bérakat átlag 35 M-val emelték, még pedig június 16 től 25 márkával s július 1-től további 10 márkával. Ennek az intézkedésnek megfelelően a szén ára is emelkedni fog tonnáként kb. 10 márkával. A gazdasági életnek ez újabb megterhelése a bizottság véleménye szerint csak akkor lesz elviselhető, ha a bányamunkások több munkára hajlandók.

SPORT

Személyi változások a kerületi szövetségeknél

(Az Uj Kelet tudósítójától)

Az erdélyi és bánáti kerületi szövetségek mozgalmalás életében jelentős személyi változások állottak be, több régi vezető ember lemondott tisztségéről, mert elveivel, meggyőződésével nem tartja összeegyeztethetőnek azt a sportpolitikát, amely a kerületi bizottságok életét uralja.

A temesvári kerületben

Dr. Lintia Livius elnök megvalósította régi elhatározását és táviratilag bejelentette a bukaresti központnak, hogy visszavonul. Lintia lemondását több súlyos ok idézte elő. A kiünő elméleti és gyakorlati sportvezető devizája az amatőrség megőrzése és mindezzel politikának a sporttól való távolmaradása volt mindig Huszánkötéses sportmultja nem egedi meg, hogy beletörekedjen abba, miszerint, akar nemzetiségi alapon, akár másféle politikát vigyének be a sportba. A legutóbbi periódusban pedig határozottan ilyen tendenciák mutatkoztak.

Lintia lemondása szorosán összefügg a belgrádi nemzetközi válogatott mérkőzéssel is. A FESSR bukaresti központja 75 ezer leit kapott a belgrádi utazás és mérkőzések céljaira, ebből az összegből azonban sem a nyugati kerület, amely a trialmérkőzések rendezte, sem az állított egybanit sem kaptak. A kolozsvári Comitetul Regional 5000 leit adott a kolozsvári, nagyváradi és marosvásárhelyi játékosok költségeinek fedezésére, a központ pedig táviratilag arra kérte dr. Lintia-t, hogy 20 ezer leit adjon a belgrádi utazás. A kolozsvári játékosok pénz nélkül érkeztek Temesvárra és csak az utolsó pillanatban sikerült a trialmérkőzés jövedelméből utnak indítani Románia válogatott csapatát.

A válogatott csapat először szerepelt külföldön és ahelyett, hogy kifogástalan dresszben, az ország címerével a mellükön léptek volna a pályára, egyszerű fehér ingben jelentek meg, amelyre az utolsó pillanatban egy paraszattisztyű varrta fel a nemzetiszínű szalagot.

Az atéták ellátása is sok tekintetben kifogásolható volt, az étkezés pedig egyenesen botrányos. A válogatott futballisták és reprezentatív atléták egész belgrádi tartózkodásuk alatt birkahussal táplálkoztak, ami kondíciójuk feljavításához nem volt nagyon alkalmas. Lintia lemondását terjedelmes levélben indokolta meg a bukaresti központnak és részletesen kifejtette az okokat, amelyek őt lemondásra késztették. Lemondása figyelmeztetés akar lenni a központ részére, hogy annak mostani működése sok más sportvezetőt sem elégíti ki. A temesvári kerület elnöki tisztség betöltése súlyos gondot okoz, mert megfelelő, szakavatott kezekbe kívánják letenni a vezetést.

A bukaresti központnak erőlyes vizsgálatot kell megindítania, hogy mire fordították azt a 75 ezer leit, amelyet a belgrádi utazás céljaira részükre kiutaltak.

A kolozsvári kerületben

is több jelentős személyi változás állott be. Salvan Virgil, az atlétikai és a labdarugó szakosztály elnöke — mint ismeretes — már régebben lemondott. A Comitetul Regional a labdarugószakosztály vezetésével Barbon Atanasiet bízta meg, aki a július 2-án tartandó tisztújító közgyűlésig az elnöki tisztelet tölti be.

Lemondott dr. Morar Teofil szövetségi kapitány is, akinek utódját még nem nevezték ki. Morar elhatározásának megmásítására kívánják bérni, nem valószínű azonban, hogy ez eredményre vezet, miután a kiünő sportmann orrosi oklevelének megszerzése után Nagyváradra költözik át és így távozása pótolhatatlan vesz-

teséget jelent Kolozsvár sportéletébe. A kolozsvári kerület hivatalos lapjánál, a „Sport”-nál is személyi változás történt. Nagy Lajos szövetségi bíró, aki megindítása óta a szakújság felelős szerkesztője volt, június elsején kivált a lap kötelezőkétől. A kolozsvári Comitetul Regional utódjára nézve még nem intézkedett.

Az egyes bizottságok jelenlegi összetételével a kerülethez tartozó egyesületek nagyrésze elégedetlen és ezért komoly akció indult meg, hogy a július 2-án tartandó tisztújító közgyűlésen egy a labdarugószakosztály, mint a játékgyűlés ellenőrző bizottság új erővel, az osztályon bízalmat élvező sportemberekkel frissíttesék fel.

A kolozsvári Birák Bizottságában

is új éra veszi nemsokára kezdetét. Molnár Lajos, a Birák Bizottságának elnöke, aki fáradhatatlan agilitással dolgozott a bírói kar reorganizációján és akinek működését teljes elismeréssel illették szakkörökben, valószínűleg eltávozik Kolozsvárról és így az Országos Testület már megalakulásáig nehéz feladat előtt áll, mert új elnököt kell állítson a bírói kar élére.

Románia egyetemes sporteljárójának elsőrangú érdeke, hogy a kinévezési rendszer részleges fenntartása mellett a tisztújítás alkalmával olyan sportembereket válasszának be a különböző sportszervezetekbe, akik eddigi működésükkel, sportmultjukkal és szaktudásukkal minden tekintetben méltók a vezetés és irányítás nehéz és felelősségteljes munkájára.

Labdarugás

Megalakult a kolozsvári női sportegylet. A testedés eszméjének egyre szélesebb körben való elterjedése Kolozsvár nőtársadalmát is megmozdításra késztette. A Mihályi Tivadar részéről megindított akció kedvező eredményként június 18-án megalakult Kolozsvárt az első romániai női sportegylet. Herbai tábornok dolgozta ki a női sportklub alapszabályait, amelyeket az alakuló közgyűlés kisebb módosítások után elfogadott. A vezetők között Mihályi Tivadar volt miniszter és felesége, Petala tábornok hadtestparancsoak, Anastaziu generális és neje, Tana-sescu volt államtitkár és a kolozsvári elítársadalmi számos kiünősége foglalt helyet. Bár az egyesület tisztikara a legelőkelőbb neveket foglalja magában, szelleme teljesen demokratikus és progresszív. Nemzetiségi, vallási különbség nélkül egyesíteni kívánja magában az új alakulat Kolozsvár egész hölgytársadalmát és ezzel az egyetemes sport érdekeit szolgálja. Örömmel üdvözölnék a nők megmozdulását, akik csapatokba állnak a sport férfiapostoláival és felajánlják munkájukat annak a nemes célnak a szolgálatára, amely egészségesebb testben egészséges lelket akar nevelni. Az első romániai női sportegylet megalakulása aktuálisabb teszi az a kérdést, hogy melyek azok a sportágak, amelyek a női nem részére a legmegfelelőbbek. Az Uj Kelet sportrovat-vezetője több előkelő kolozsvári orvos-tanár szakszerű véleményét kérte ki a nők részéről gyakorlatban is üzendő testedzési ágakra nézve és a nyert értékes utbagazatásokat és felvilágosításokat cikkorozatban fogja ismertetni.

Külföldi sportszemle

Rapid—MTK 2:1 (1:0). Budapestről jelentik: A Bécsben megtartott nemzetközi mérkőzésen a magyar bajnokcsapat Orth nélkül játszott és minimális gólkülönbséggel vereséget szenvedett bécsi ellenfeletől, amely egy tartalékot szerepeltetett.

Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: FRATERNITAS nyomdáváll.
Szerkesztőségi telefonszám 977.

SZINTE

Szerda:

(Operahelytár)

Csütörtök: donság

Gőzön val. A

kál, az

Péntek: E

vendég

premié

rendes

Szombat: tanulás

Operaszám

vezető

Vasárnap és Gő

Szentg

Mérsék

Vasárnap

ságok

nagyb

nyire

Ezenb

es Gő

játéká

helytár

helytár

A műsorra

megvált

Elvesz

Harmadik

az Elvesz

francia u

eddig elő

tetszése

sikerévé. A

ban is fősz

Gyula fogj

pihentetés

cimszerepb

Ernani

operára, az

uj betenn

szinrekerül

Takacs Mih

Ernani fősz

Uj kat

Rendkívüli

közönség s

estű kabaré

darab prem

talni a köz

hácsi (Köv

ur (Balassa

dögében

(életképe) s

amelynek

marha tud

efők fősz

Győzőn Gy

serege a

amellett vá

M

Egyeten

utóljára a

ezokatlan

második és

lovégya. Csü

detekivirtó

izgalmasan

Saldachai b

Uránia

Murton rett

tos gyilkoss

galmás Ut

pompás det

Szombat, va

Filmregény.

Sz

CS

„Fra

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Szerda: A hamburgi menyasszony. (Operett-ujdonság, 5-ödször. Rendes helyárrakkal.)

Csütörtök: Elvesztett paradicsom. (Ujdonság, 3-adször. Berky Lili és Gózon Gyula együttes vendégjátékával. A földszinten premier-helyárrakkal, az erkélyen rendes helyárrakkal.)

Péntek: Éva. (Operett-rapriz. Berky Lili vendégjátékával. A földszinten premier-helyárrakkal, az erkélyen rendes helyárrakkal.)

Szombat: Ernáni (Opera-rapriz. Uj beutalással és új szereposztással. Opera-helyárrakkal. Opera-bérlet 29. szám. Előadás kezdés a nézőtér vezető ajtókat bezárva.)

Vasárnap délután: Tót leány. (Berky Lili és Gózon Gyula vendégjátékával. Szentgyörgyi István főpéjszével. Mérsékelt helyárrakkal.)

Vasárnap este: Uj kabaré. (Ujdonságok először. Nulla ur. Az amerikai nagybácsi. Község dögében. Menynyiro tud marha lenni egy férj. Ezenkívül magánszámok. Berky Lili és Gózon Gyula együttes vendégjátékával. A földszinten premier-helyárrakkal, az erkélyen rendes helyárrakkal.)

A műsorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

Elvesztett paradicsom és Éva. Harmadik előadása lesz csütörtökön este az Elvesztett paradicsom c. műtársaság francia ujdonságának, amelynek két eddigi előadását zeufolt nézőtér-herszög tetszése svatta az ideit évad jelentős sikerévé. A csütörtöki előadás keretében is főszerepeket Berky Lili és Gózon Gyula fogja játszani. Pénteken hosszabb pihentetés után Lohár Evát adják, a címszerepben Berky Lilivel.

Ernani. Verdi egyik leghíresebb operára, az Ernani fog szombaton este új beutalással s új szereposztással színpadkerületi. Lóvay Ionka, Rózsa Ili, Takács Mihály, Bretán, Sugár fogják az Ernani főszerepeit énekelni.

Uj kabaré Berkyvel, Gózonnal. Rendkívüli érdeklődés nyilvánul a közönség széles rétegeiben a vasárnap esti kabaré iránt. Négy his kabaré darab premierje fogja ezúttal szórakoztatni a közönséget: Az amerikai nagybácsi (Kóváry Gyula tréfája), a Nulla ur (Balassa Emil vigjátéka), a Község dögében (Liptai Imre egyfelvonásos életképe) s Karinty mulatságos darabja, amelyek különös címe: Menynyiro tud marha lenni egy férj? Az ujdonságok főszerepeit persze Berky Lili és Gózon Gyula fogják játszani. Egész serege a kabaré számoknak fogja amellettt változatossá tenni az estét.

MOZGÓK MŰSORA:

Egyetem mozgó: Szerdén fut utoljára a diadalmas Sier filmremek, a ezokatlan sikert aratott Longyelvér második és befejező része, a Lángok lovéjs. Csütörtökön Titokzatos levelek, detektívtörténet. Szombaton, vasárnap izgalmasan érdekes filmregény, a Saldanhai bika.

Uránia mozgó: Szerdán Mary Murton rettentő éjszakája, egy titokzatos gyilkosság története. Végülénül izgalmas Ufa-film. Csütörtök, péntek pompás detektívkomédia, a Helyettes. Szombat, vasárnap Egy fiatal mondaine. Filmregény.

Valutapiac június 20-án

TŐZSDÉK	Lei	csok kor.	márka	fran. frank	svájci frank	lira	oszt. kor.	magy. kor.	font sterl.	dinár	leva	lengy. marka	dóllár	holl. forint	török font	svéd kor
Bukarest valuta deviza		320	4950 4850	12 0 1355	2850 2950	755	125 110	1750 175	680 696	203	100	302 158	160 158			97
Bécs valuta deviza	89	266	4237	1225	2675	685		150	62000			312 0	14200			
Prága valuta deviza			1625	452	992	256	40	590	223	72	3490	119	5257	1027	3415	
Berlin valuta deviza				2810	6190	1600	23250	5125	1112				3626	12675		
Zürich valuta deviza		1005	162			2537	425	5650				12	529			
Paris valuta deviza	740	2225	355		22125	5670	008		515350				1170			
Budapest valuta deviza	600	1780 1780	23750 233	80 79		17725	4525 4190	655 649					4125 4135	1178		2250 923

Börlábszárvédő

eisőrendű anyagból fekete, barna és sárga színben 1286

Krébs János szijgyártó Cluj, Calea Regele Ferdinand 77. Kereskedőknek árkedvezmény!

Nagybani raktárom

Str. Regina Maria v. Desz Ferenc-u. 13. szám alatt van

Eisenstädter F.

volt Lakatos-áruház
Sohol olyan választékkal nem kapgye: mekkocsit, utazóbőröndöt, gumilabdát és focilabdát

GANZ

Plata M. Viteazul Széchenyi-tér 41. sz. (Széki-palota.)

Elvállal elektromos világítási- és erőátviteli berendezéseket. Izzólámpák, izzólámpa szénpálcák, szerelési anyagok és kisebb motorok állandóan raktáron. Költségtételeket és felvilágosításokat díjlanlanl nyujt. Telefon 403. 1280

IFJU KELET

Zsidó ifjúsági folyóirat
Előfizetési ár egy évre 80 lei.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj, Calea Reg. Ferdinand 48.

Kereskedők és viszontelárusítók figyelmébe!

2 vagon olasz cérna érkezett, garantált 400 yardos la. márkák. Szállításunk legolcsóbb napi árban postai szőküldéssel.

Gutfried és Herskovits
Oradea-Mare, Piata Unirii 12. — Telefon 211.

Kupferstein M. uri szabótermében

elegáns öltöngők és felöltők készülnek jutányos árak mellett. Francia divalapok. Finom angol kelmék állandóan raktáron.
Cluj, Unió-utca 18. szám.

PROGRESS

Rövidáru nagykereskedés Oradea-Mare Nagypiac-tér 5. Telefon 455. Kereskedők legolcsóbb bevásárlási forrása

Engros eladás!

1342
Rövid, norinbergi, galanterie és papíráruk külföldről raktárra érkeztek
Simplon-áruház
Cluj, Calea Reg. Ferdinand 25. sz. Főpostával szemben.
Engros eladás!

WOHANKA

Maiomosztály.
Kőjaratok, gazdasági malmok, hengerszékek, kopatatók, dara- és dertetisztítók, radiáshizlak. 36" és 42" malomkövek állandó raktára.
Motorosztály.
Stabil és kocsihoz szerelt nyersolaj és benzínmotorok.
Wohanka és Tsa Utóda Rt.
Bizományi raktára, Oradea-Mare Nagypiac-tér 14. szám.

Hitter és Breuer

szesz, bor, sör és pálinka nagykereskedők
Oradea-Mare—Nagyvárad
Gilányi-u. 8. sz.
Saját földenkben termelt gyümölcs-pálinkák és borpárlat 1351

ÁTUTALÁSOKAT!

a külföld bármely részébe legszolidabban eszközöl a
Forgalmi Bank Rt.
Cluj, az Urania palotával szemben. Idegen pénznemek vétele és eladása, folyó számlák, lombardkölcsönök, betétek napról-napig a legmagasabban kamatoztatnak.
Telefon 1-69 és 7-25.

Szép, izléseles nyomtatványt csak az UJ KELET nyomdaja készít

Névjegyeket, eljegyzési, lakodalmi kártyákat, üzleti nyomtatványokat a legrövidebb idő alatt és a legjutányosabban szállítunk.

„Fraternitas“-nyomda Cluj—Kolozsvár Str. Baron L. Pop (Brassai-u.) 10. Telefon 879.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetéseket egyszerű közlési díja szavanként 1 lel. Vastagabb betűvel szedett 2 lel. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szög — 10 lel. Jellegű hirdetésekre semmi nem felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetéseknek a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbítatnak. Erre a célra a hirdetési díjon kívül 2 lel 60 bani bélyegköltésig fizetendő.

Azonnal belépésre keresek ügyes kiszolgáló segédet a rőfös és rövidáru szakmában. Kírákat rendező előnyben. Fényképes ajánlatot kér Spitz Béla, Szatmár. 4029-1

Kolozsvári favállalat keres egy irodai gyakorlatlalt bíró perfect román levelezőt. Ajánlatok Favállalat jellegre a kiadóhivatalba. 4037-1

Nagy szobát műhely részére keresek sürgősen. Cím a kiadóban. 4038-1

Hárisonya fejelést elvállalok 3 párból 2 párat. Wesselényi-utca 12. szám. 4047-1

Keresek egy faszakmabeli könyvelőt és levelezőt, aki német, román és magyar nyelvet szóban és írásban teljesen perfect bírja, vagy egy kereskedelmi végzett fiatalembert, ki a fenti nyelveket bírja és némi gyakorlata van. Cím a kiadóhivatalban. 4052-1

Lakáscsere! Elcserelném nagyváradi 4 szoba, fürdőszoba, konyha, mellékhelyiséges modern, gyönyörű fekvésű, balkonos lakóházat hasonlóval Kolozsváron. Ajánlatokat kérek e hó 25-ig Kolozsvár, Király-utca 20. Böszörményi címre. 4062-1

Több évi praxissal bíró ügyes, rőfös kereskedősegedek kerestetnek. Ajánlatokat lehetőleg fényképekkel és működési bizonyítványmásolatokkal Friedmann Testvérek divatruházába kérünk Szatmár.

Egy fehér selyem tálesz lila csikkal eladó. Cím a kiadóba. 4063-1

Egy bőr garnitúra (2 fotel és 1 divány) helyszüke miatt olcsón eladó. Értekezhetni Király-utca 30. 4058-1

Ruha- és fehérneműhímzést jutányos áron vállalom. Uránia-palota II. em. 14. ajtó.

Bocskor, mosótalp, felsőbőr és szilgyártóblank allandóan nagy készlet kicsinyben és nagyban. Legolcsóbb árak mellett. Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is eszközölök. Jelenlegi talp és bocskor ára 65—70 lel. Vagontételnél 5 százalék kedvezmény.

SÁMSON-BÖRGYÁR
Gyufagyár-utca 1. Gyorsáru raktárral szemben. Telefon: Gyár 3—86, lakás 3—87. szám.

KÖZPONTI HÖLGYFODRÁSZ ÉS MANIKÜRSZALON Cal. Reg. Ferd. 13. (udvarban)

Hajfestés, hajmunka, fejmosás, ondulálás, fésülés legmodernebb, legjobb kivitelben, Hajat veszek! PÉTERFI JULISKA

Szarut, szaruhegyet, aggancsot, husolást és csontot, valamint mindennemű timár-hulladékok legmagasabb napi árban vásárol Szaru- és csontárugyár Rt. Cluj 1310

Utazó bőrönd és táskák legjobb minőségben kapható Farmati bőröndösnél Cluj, Str. Memorandului (Unió-u.) 16.

Cégtáblákat legolcsóbban készít 1816 JAKAB Sárda Regala 12a. (volt Majális-u.)

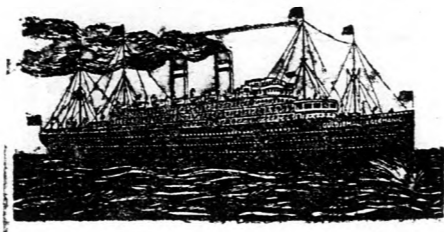
Gleichenberg Fürdőtelepen levő Scherbaun-villában áthelyezett orth. kóser vendéglőmet május 25-én megnyitottam. Pontos kiszolgálás mellett szép szobák is kaphatók. 4021-1

Eisen Salamon

Ottoman America Linie

B-dul Elisabeta No. 4. Bucuresti

Constanța direct Newyork

Hamburg direct Newyork

Fontos értesítés!

Mindazoknak, akik Amerikába szándékoznak utazni, nem kell Bukarestbe menniök s hiábavaló költségeket csinálniök, mert az amerikai konzulátus csakis az utazási irodáktól fogad el utleveleket. A illetők küldjék be tehát hozzánk következő okmányait: Utlevél, születési bizonyítvány, erkölcsi bizonyítvány, amelyben az is bejegyzendő, mióta lakik a községben, amelyből kivándorol, házassági tanusítvány, az amerikai rokonoktól küldött bevándorlási engedély és 4 fénykép (4 cm. széles és 5 cm. hosszú). — Mindezen okmányokat átadjuk az amerikai konzulátusnak és 10 napon belül értesítjük a felet, mikor jöjjön Bukarestbe utlevele látmozgatására. — Senki se kérjen amerikai rokonaitól hajójegyet, mert 5000 — leivel drágább, mintha itthon vásárolja. Irjon amerikai rokonainak, deponálja az a szükséges pénzt a Banque Belge pour l'Etranger Newyork, 67, Wall Street, amely átutalja azt bukaresti testvérintézetéhez (Banque Belge pour l'Etranger Bucuresti, Cal. Victoriei) s ez azonnal értesíti a címzettet a pénz megérkezetről. — Bármiféle információval szivesen szolgálunk és kívánatra megküldjük prospektusunkat, amely a lehető legreálisabb felvilágosításokat nyújtja.

Jegyezze meg jól a címünket: 4045-1

Ottoman America Linie romániai képviselője Ferd. Hédont mérnök Bucuresti, Bvd. Elisabeta No. 4.

A külfölddel

csak akkor létesíthet egészséges gazdasági kapcsolatot ha olvassa a

Rumanischer Lloyd

minden számát

Románia legnépszerűbb német nyelvű hetilapja

A legjobb tőkebefektetés egy évi előfizetés a Rumanischer Lloydra, mert a lap cikkei minden kereskedőnek és pénzembernek sok pénzt érnek

Rumanischer Lloyd

Kérjen mutatványszámot és hirdetési ajánlatot a KIADÓHIVATALTÓL

A Rumanischer Lloyd minden sorát pénzre vált-hatja fel üzletkötésénél.

Cluj—Klansenburg Str. Regina Maria 34.

Kapható minden újságárusítónál! 4054-1

Milliósz legypapír

kapható

Erdélyi és Kovács

papír, rövid, galanterie és nürnbergi áruk nagykereskedésében. Cluj-Kolozsvár, Deák Ferenc-utca 37.

Ne vásároljon rövid-, bazár-, galanterie- és játék-árut, amíg fel nem keresi Feiner Testvérek elismert, olcsó lerakatát Cluj, Unió-u. 11. bent az udvarban.

שולחנות Szalámít postán utánvét mellett pontosan szállít 1344 Winkler Mór & Co szalámigyára Cluj, Piata Mihail Viteazul (Széchenyi-tér 39. Telefon 12—90. Árjegyzék és שולחנות kívánatra ingyen.

Megjelent az új lakbérleti törvény

Lakók, háztulajdonosok és könyvkereskedők figyelmébe!

Bizományosoknak, könyvkereskedőknek magas jutalék

a Fraternitas kiadásában megjelent az új lakbérleti törvény hiteles magyar szövege, kiváló szakember előszavával és magyarázatával.

Megrendelhető: a Fraternitas nyomdavidualatnál, Cluj, str. Baron L. Pop 10 — Friedmann hírlap-irodánál Cluj, Piata Unirei és az Uj Kelet kiadóhivatalában.

! Megrendelhető utánvétellel is! Ára 6 lei. Minden tőzsdében kapható!

„COLOR“

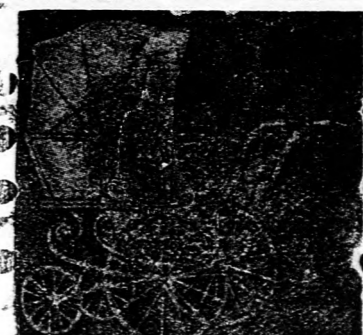
Festék, lakk és háztartási cikkek kereskedése.

CLUJ, Széchenyi-tér 1. sz.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát minden e szakmához tartozó cikkekben:

- U J Megerlin, Cirage-
- F megerle, Artipá-
- E cok (Blitzmatt,
- S Artiruhafestékek)
- T Kocsi- és Butor-
- É lakkok, saját
- K törésű olajfesté-
- Ö kek, ecsetek stb.
- Z Czement, gipsz.
- L
- E
- T

Hercules gyermekköcsigvár Rt.

Főlerakat Baumzweig Arnold, Cluj, Strada Reg. Ferdinand (Wesselényi-M-u.) 25. szám. Allandó nagy raktár mindennemű gyermekköcsigvárban. Árjegyzéket Engros kívánatra küld. Engros 3451

Telefon 81. Telefon 81.

LÁDAGYÁR

Mindennemű ládákat és fadóbozókat összeszegezett és szétszedett részekben megrendelésre azonnal készít és szállít a legolcsóbban napiáron.

Sajovics és Lebovits fakeskedés és ládagyár Strada Cernantii (Kajántói-u.) 1. szám.

Patkányt pusztít: Ratin

mezei és házi egeret tömegesen békébeli anyag, postal széküldés. Vezérképviselő Románia és a csatlótt területek részére:

Mezei Géza Cluj, Str. Tunarilor 6. (Zápolya-utca).

Tapéták

minden kivitelben kizárólag kaphatók: Szécsi Sándor és Tsa, Timisoara Bulevardul Berthelot (Kossuth Lajos-u.) 11—13. szám. 1365 Lakások tapetázását vállaljuk.

Kássa Albert

Gép- és elektro-technikai 1288 műszaki vállalata

Cluj, C. Victoriei 99.

Uradmái tej שולחנות Tejszin Lefölözött tej 75 bani Teavaj Str. Sulutiu (Viz-u.) 8. 4043-1

FAVORIT csokoládégyár gyártmányai a legjobbak és legolcsóbbak.

Cluj, C. Victoriei 99. Telefon 2—71. 1371

„Fraternitas” nyomda kiadása, Cluj—Kolozsvár.

Szerkesztőség, hivatal és nyomda Cluj-Kolozsvár, Str. L. Pop. — Brassai-utca 10. — Az Uj Kelet tele-szerkesztőség Kladóhivatal Nyomda Híber osztály Z. N. Sz.

A kéziratok kizárólag szerkesztőségnek adók. — Kéziratok csak vissza és megbetűnk meg

V. évfolyam

Nagy

„Kormánybo

A politikai atmoszférájában bant. Amint róteit, a kormány javaslatot terjeszt az agrárreformra és az erdélyi agrárreformra. A törvény, amely a liberális többi előbb hozott törvényekkel szemben, például Romániában a kormányzatot, amelynek szakasza tartalma privilégiumát, hogy a kormány újabb politikai zeti

amellyel az anyját akarja kirádkusok alól. A ismeretes, rövid létesült a kormányzat a cél agrárreform finak. A kormányzat a cílis érdekeire totta és tartja. A bank, miután mal az előző törvényben bizt kezdte ez irányu sajátított birt jelzáloghiteleket. A kolozsvári giumát megsejtat előterjeszt állókat érte v vezetőségét, s mivvelésügyi m

Az Agrár-bank kérdésénak niszter kijelentésében, hogy a kormány szándékában van, hogy négy órával tése előtt

Bontescu, az Agrár-bank vezetője, az „Adeverul”-ban következő kijelentésében

A Banca Agrarilor A kormány sebb mértékben Az Agrár-bank tott privilégium megvonása jelent, hanem a legsúly

A kormány parlament előzetes intézkedése jogaitól fosztja delyi pénzintézet

— A létét tetett kormányban vakmerő magát. Nem jutni az erdbosszuját moski. Nevetséges litása, hogy a szerződés akasztásnak. Ellenk a kisajátítást